

NEVARNE POSLEDICE NESLOGE MED UNIJAMI

Pretnje in pritiski velesil na male nevtralne dežele

MOSKVA POSVARILA SVEDSKO IN NORVEZKO. — ALI SE MALIM DRZAVAM V EVROPI OSREČI OTETI SE VOJNE? — TEZKE POSLEDICE BLOKADE

Kakor v prejšnji svetovni vojni, tako so tudi v sedanjih male dežele žoga v rokah velesil. Pravzaprav se čelo bolj, kakor so bile leta 1914-18. Štiri v Evropi so bile podjarmljene lanske leto, tri so prišle pod rusko protekcijo, ena, ki se je branila "protekcije", pa je bila napadena koncem minulega leta.

Nevtralnost škandinavskih dežel

Z njo sočustvujejo posebno vse tri škandinavske dežele: Švedska, Norveška in Danska. V prejšnji svetovni vojni so bile vse tri strogo in vrh tega tudi uspešno nevtralne. Ampak v slučaju Finske so videli, da bi bilo od njih strahopetno, če ji bi zaprle mejo. Kajti Finska mora dobiti pomoč v živilih, municiji in prstovojnici le preko Švedske in Norveške. Ako ji ti dve deželi odrečeta v imenu "nevtralnosti" pot, je Finska v mišnici, iz katere zanje ni izhoda.

Nemčija prva zapretila

Švedski in Norveški — posebno prvi, je nemški tisk zapretil — seveda po naročilu vlade v Berlinu — da ako ne nehata pomagati Finski, bo morala tudi Nemčija spremeniti svojo nevtralnost z ozirom na finko situacijo. Tako je Švedska uvidela, da ji preti od ene strani radi Finske Nemčija, pred nekaj dnevi pa ji je uradno zagrozila tudi Rusija. Tako sta se sporazumno zavzeli

dve velesili — Nemčija in Rusija, ustrahovati škandinavske težavna. Ako proglasa tako "nevtralnost", kakršno zahtevata od nju Hitler in Stalin, bo to pomoč njuni politiki in posebno pomoč Rusiji v njeni vojni vojni za zavojevanje Finske. Ako pa nadaljujeta s sedanjim "nevtralnostjo", ki pomeni pomoč Finski, se izpostavljata nevarnosti napada Nemčije in Rusije. Če se dogodi, jima pride na pomoč Anglija in Francija in tako bi Švedska in Norveška postali boljše tekmovalci si velesil. In Švedski se vprašujejo: Katero zlo naj si izberemo? Ker so dolgo dobo miroljuben narod, zmaguje med njimi argument, da je boljše oteti se vojne, čeprav je pri tem treba obrniti Finski hrbet. A drugi menijo, da se Švedski s tem vojne ne bodo oteli, kajti prej ali slej bo postala tudi Švedska žrtev napada, bodisi s strani Nemčije, ali Rusije, ali obeh skupaj. Torej če si z nevtralnostjo, kakršno hočeta od nje Berlin in Moskva, ne more zajamčiti miru tudi za bodoče, je boljše, da riskira mir sedaj in pomaga Finski z nevtralnostjo, kakršno ji narekuje vest in sorodstvo ter navezanost do prijateljskega finkskega naroda.

Težka odločitev

Za Švedsko in Norveško je v teh okoliščinah odločitev silne težavna. Ako proglasa tako "nevtralnost", kakršno zahtevata od nju Hitler in Stalin, bo to pomoč njuni politiki in posebno pomoč Rusiji v njeni vojni vojni za zavojevanje Finske. Ako pa nadaljujeta s sedanjim "nevtralnostjo", ki pomeni pomoč Finski, se izpostavljata nevarnosti napada Nemčije in Rusije. Če se dogodi, jima pride na pomoč Anglija in Francija in tako bi Švedska in Norveška postali boljše tekmovalci si velesil. In Švedski se vprašujejo: Katero zlo naj si izberemo? Ker so dolgo dobo miroljuben narod, zmaguje med njimi argument, da je boljše oteti se vojne, čeprav je pri tem treba obrniti Finski hrbet. A drugi menijo, da se Švedski s tem vojne ne bodo oteli, kajti prej ali slej bo postala tudi Švedska žrtev napada, bodisi s strani Nemčije, ali Rusije, ali obeh skupaj. Torej če si z nevtralnostjo, kakršno hočeta od nje Berlin in Moskva, ne more zajamčiti miru tudi za bodoče, je boljše, da riskira mir sedaj in pomaga Finski z nevtralnostjo, kakršno ji narekuje vest in sorodstvo ter navezanost do prijateljskega finkskega naroda.

(Nadaljevanje na 3. strani.)

ZA OSVOBODITEV NEMCIJE

V Zd. državah deluje skupina, organizirana pod imenom "Prijatelji svobode Nemcev", ki ji daje baš sedanja situacija imenitne priliko za pojačanje svojih aktivnosti. Na tej sliki so, sede, Paula Hertz, žena socialdemokrata, ki je bil izgnan iz Nemčije; nemški književnik Mann, in ameriški socialistični voditelj Norman Thomas.

PRESOJANJE DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

Armourjeva družba je napravila lani nad sedem milijonov dolarjev čistega dobička. Torej se ne more več izgovarjati, da ji je delovne razmere nemogoče izboljšati, kakor se je, dokler so njene poslovne knjige izkazovale izgubo.

Liga narodov je bila 10. januarja 20 let stara. Na svojo prošlost nima biti za kaj ponosna, kajti svojega glavnega namena — štitiiti male dežele pred napadalci in ohraniti mir, ni dosegla.

Švedska zelo občuti vojno, dasi še ni v nji. Dozdaj so državni dohodki pokrivali izdatke že mnogo let, v tem letu pa bo vlada imela znaten deficit radi stroškov za oboroževanje. Porabila bo za ojačanje svoje obrambe 200 milijonov dolarjev, ali več kot kdaj prej v enemu letu.

V kongresu je nekaj poslanec, ki si upajo povedati, da se jim zdi postavka za armado in vojno mornarico veliko previsoka. Nekateri svetujejo, da naj se kongres najprvo odloči za preiskavo, s katero bi dognal, v čem in koliko je potrebno ojačati ameriško oboroženo silo. Toda večina bo za Rooseveltovo postavko v proračunu, ki določa za graditev ameriškega vojnega aparata dve in četrt milijarde dolarjev.

Tragedija premogarjev v Bartleju, W. Va., je vzeta v javnosti hladno na znanje. Vsakdo si misli: Kdor dela pod zemljo, se pač izpostavlja ta-

kim nesrečam. Okrog 90 je bilo ubitih. Take so bile dividende premogarjev prej in so enake danes.

Belgiji ob Nemški meji so opet begunci, kakor pred 25 leti. Začuden se vprašujejo, čemu treba bežati, ko je Belgija vendar nevtralna in ne želi nikomur škodovati. Ampak v vojnah se poveljstva ne ozirajo na taka začudenja in kujejo načrte neglede na dobrobit in življenja ljudi.

Ameriški politiki letos večinoma ne bodo imeli počitnic. Vsaj tisti ne, ki so že zdaj zaposleni s kampanjo za izvolitve v službe, ali pa za njih ohranitev, če jih že imajo. Uganka vsem pa je Roosevelt. Bo se kandidiral? Nihče točno ne ve, tudi Mrs. Roosevelt ne, vsaj tako pravi, češ, da ji mož o tem ni še ničesar omenil. Kar pomeni, da je Roosevelt spreten politik in da bo prekone še kandidiral, četudi bo s tem prelohil tradicijo, ki je proti tretjemu terminu.

Svedska je nevtralna. Vendar pa v Moskvi smatrajo, da ni. Iz Stockholma so dne 14. januarja poročali, da je švedski otok Kallaks napadlo osem ruskih vojnihi aeroplanov. Tako je vojna ošinila tudi njo, čeprav se ji izogiba.

Regent Princ Pavle je prošle nedelje uradno obiskal Zagreb in pravijo, da so ga Hrvatje zelo vladno sprejeli. Okrog 15 tisoč seljakov v narodnih nošah, se pač izpostavlja ta-

Radio v Nemčiji in Angliji

Nemci se smatrajo za najkulturnjši narod na svetu. Vzlic temu jim nemška vlada ne razpa toliko, da jim bi dovolila poslušati tudi drugo plat zvona. Zato jim je strogo prepovedano poslušati inozemske radio postaje. Nekateri kršilci so bili obsojeni od 8 do 15 let ječe samo zato, ker so bili zaloteni pri poslušanju radio programa iz Anglije.

Naobratno pa je Angležem dovoljeno poslušati nemške radio postaje ali katerekoli druge v inozemstvu. In v Angliji smejo časopisi, poslanci in kdorkoli kritizirati vlado, dočim je to v Nemčiji veleizdaja. Ker postajajo ljudje v Nemčiji vzlic strogim naredbam nezadovoljni, so dobili trgovci, prodajalci, gostilničarji, brivci in tako dalje nalogo zatožiti policiji vsakega, ki se bi v njihovih lokalih pritoževal zaradi kršitve kart, ali ki bi govoril proti vojni, vladi ali posameznim članom vlade. Ni čudno, da je v Nemčiji tak lep "red in mir". Saj je v ječi tudi!

Etbin Kristan povabljen za govornika na Proletarčvo slanje

Govornik na slavnju 35-letnice Proletarca v nedeljo 3. marca v Chicagu bo Etbin Kristan, ki je bil urednik tega lista sedem let.

Sporjed, ki bo predvajan na tem slavnju, vključuje živo sliko, igro in glasbene točke.

Francija nad komunisti

Francoska vlada vodi sistematično akcijo za iztrebljenje komunističnih celic. Razpustila jim je stranko in unije, uničila liste in aretirala mnoge, ki jih obtožuje nadaljevanja ruvarstva v škodo Francije in v prid Nemčije in Rusije.

Izgube Kitajcev

Japonska vlada navaja, da je od početka njene vojne na Kitajskem julija 1937, pa do konca minulega leta padlo v nji 1.218.462 kitajskih vojakov. Namreč toliko da je bilo ubitih ...

Prebivalstvo Rusije

Rusija ni ogromna le po površini nego tudi v številu prebivalstva. Izmed držav kavkaskih plemen je po številu ljudi Rusija največja, izmed drugoplemenskih držav pa jo prekašata Kitajska in Indija.

Vseh prebivalcev ima današnja Rusija približno 182.000.000, vštveši one, ki jih je dobila z razdelitvijo Poljske. Izmed teh je 7 milijonov žena več kakor moških.

SANJAŠKA "KRŠČANSKA FRONTA"

Zvezni detektivi so dne 14. januarja ameriškomu ljudstvu sporočili, da so popravili na varno "zarotnike", ki so planirali strogolaviti zvezno vlado, razstreliti v New Yorku poslopje židovskega social-demokratskega dnevnika "Forward", gledališče, v katerem predvajajo ruske filme, in urad komunističnega dnevnika. Dalje polastiti se orožarnic, železniških postaj, carinarnic, federalne banke in pa zaloga zlata v vladnih shrambah v Kentuckyju. Umrtiti so namenavali tudi 12 kongresnikov in sanjarili se o marsičem za "rešitev" dežele izpod "židovskega jarma".

Kričanska fronta je organizacija, ki se odeva z ameriško zastavo, vpije je proti "komunizmu" in najbolj pa proti Židom. Dolgo je bil njen glavni izsilničar "father" Coughlin, ko pa mu je zadisalo, da bodo njegovo "revolucionarno" gibanje osmešili zvezni detektivi, se skuša oprati in u-makniti, kot je običaj tega "junaka" v talarju.

Omenjenega dne so agenti zvezne tajne službe aretirali 18 članov "Kričanske fronte". Skoro vsi so mladi, vojsko izveščani ljudje, ki so sanjajli, da kakor je Hitler pričel najprvo z "revolucijo" v monarkovski pivnici in postal predmet norčevanja po vsi Nemčiji, a je končno vendarle uspel, tako se bo zgodilo tudi v njihovem slučaju.

Detektivi so dobili v njihovem zbirališču celih 12 pušk, 3500 nabojev in nekaj bomb, s katerimi bi posebno Forwardu v New Yorku res lahko napravili mnogo škodo, kajti poslopje in tiskarna je njegova vojna. Ampak "kričanski frontarji" so bili ob enem veliki bedaki, pa so pusili, da so pristopili k njim zvezni detektivi, seveda ne da bi se pravilno predstavili, in jim pomagali kovati načrte za razbijanje židovstva in za proglasitev diktature Hitlerjevega modela.

Kaj bi mogli s 12 puškami, s par peharji bomb in s par tisoč nabojji? Seveda so imeli v načrtu zaseči mu-

nicijo državne milice, ampak tudi s to bi proti zvezni vojski malo opravili.

Vendar pa stvar ni le za žalo. Kajti gibanje, kakršnega predstavlja "kričanska fronta", je zelo nevaren simptom. Demagogi, ki mu načeljujejo, pravijo, da je v tej deželi milijone "kričanskih" ljudi, ki bi jim pomagali, čim jim bo dan signal, da je prišla ura, ko je treba magari z orožjem v roki v akcijo, da se vrne Zednjeno državo držanskim ljudem, katerim spadajo. Te vrste gibanja upvevajo v nezdravih razmerah. Te pa so zapopadene zdaj predvsem v brezposelnosti in splošni socialni negotovosti. Ozdravimo te razmere, pa bo imel različni zvezne detektivske službe J. Edgar Hoover eno delo manj.

Boj za odpravo linčanj in gangsterskih umorov

V zbornici poslancev so spet imeli na dnevnem redu debato o predlogi, ki nalaga zvezni vladi persekutirati tiste župane, šerife in tako dalje, ki se ne potrudijo, da bi izsledili kolovodje linčarskih drhal in jih kaznovali. Poslanci so predlog sprejeli z 251 proti 132 glasovom, toda v senatu je bila doslej vselej poražena, če ne drugače, pa z obstrukcijo južnjaških senatorjev in to ji obetajo v senatu tudi sedaj.

Zastopniki južnih držav pravijo, da je protilinčarski zakon naperjen edino proti njim, dasi so se oblasti na jugu same dovolj potrudile znižati linčarske

umore. Ob enem v debatah potudirajo, čemu se ne bi enako potrudile oblasti v vzhodnih in centralnih državah "odpravitelj" linčanja v industrialnih bojih in "gangsterske" umore. Predloga proti linčanjem, ki jo je v tem zasedanju obnovil poslanec Joseph Gavagan iz New Yorka je v prvotnem besedilu določala, da so poboji, ki se dogode v industrialnih konfliktih, izzveti iz protilinčarskega zakona.

Vsled pritiska drugih poslancev je potem Gavagan predlogo spremenil v toliko, da zdaj vključuje tudi drhalske umore, ki se dogode v stavkah,

bojkočnih akcijah in unijah. Poslanci iz južnih držav so upravičeno očitali zastopnikom velikih ameriških mest na vzhodu in v centralnih ter zapadnih državah, da se dogaja pri njih veliko več gangsterskih umorov, kakor linčanj na jugu. V New Yorku in v Chicagu so ubili že mnogo takozvanih voditeljev unij, a oblast se le redkokdaj pobriga izslediti napadalce. Gangsterski napadi so v ameriških mestih v običaju tudi na male trgovce in obrtnike, ako se nočejo vpisati v "unijo", ali ako se ne ravna po njenih določbah.

Ako bo protilinčarski zakon

sprejel tudi senat, bo imela v bodoče zvezna oblast nalogo poseči tudi v te vrste nasilstva in persekutirati na primer čikaško in newyorskó oblast, če bo justični oddelek smatral, da lokalna avtoriteta zanemarlja v zasledovanju "gangsterjev" svojo dolžnost. Zakon pa bo ob enem nevaren tudi stavkarjem, ker se ga bo lahko uporabljalo proti voditeljem unije, oziroma stavkarjem, ako se bodo dogajale nasilnosti proti stavkoka-zom, dasi se v tem oziru lokalnim oblastim ne more očitali "zanemarjenja dolžnosti". Kajti stavkokaže štiti kolikor more.

MILIJONE NEORGANIZIRANIH IN ORGANIZIRANIH DELAVCEV ŽELI IN POTREBUJE SOLIDARNOSTI

USPEHI "NEODVISNIH UNIJ" V VOLITVAH ZA KOLEKTIVNA ZASTOPSTVA. — KRŠENJA SOCIALNIH ZAKONOV VSLED NEZADOSTNE DELAVSKE ZAŠČITE. — POLITIČNA ZASLONBA

Boj med unijami je dobil zanje med organiziranim delavstvom zelo slab odziv. Razmere same jim jasno pričajo, da ne bodo mogle napredovati v članstvu, ako bodo svoje energije trošile v naporih ovirati druga drugo.

Zlačilna glasovanja

Marsikje, kjer je zvezni odbor za reševanje industrianih sporov odredil glasovanja med delavci o vprašanju, kdo jih naj zastopa v kolektivnih pogajanjih, so bili v večini proti AFL in proti CIO. V mnogih slučajih so se izrekli za "neodvisno" unijo in izgleda, da imajo "neodvisne" ali kompanijske unije med delavci čezdalje več pristašev. To ni nič čudnega, ako se pomisli, da organizatorji AFL v svoji agitaciji blatijo unije CIO in organizatorji CIO jim kajpada enako vračajo.

Poraz v Binghamptonu

Eden najbolj oglašanih porazov CIO in AFL je bilo glasovanje čevljarških delavcev v Binghamptonu, N. Y. Organizatorji AFL so trdili, da je večina za njihovo unijo in odbor-niki unije čevljarških delavcev CIO so zatrjevali, da se bo pri glasovanju pod vodstvom zveznega delavskega odbora pokazalo, da je prava, upravičena zastopnica delavcev pri Endicott-Johnson Shoe korporaciji v Binghamptonu edino le unija CIO.

Izid glasovanja je bil za mnoge presenetljiv, toda poučen, in ob enem svarilo organiziranemu delavstvu in njihovim voditeljem v splošnem. 12.693 delavcev je glasovalo proti vsaki uniji, 1612 za AFL in 1079 za CIO. Tako sta bili obe poraženi od delavcev samih, ki so potem svojo "zmagajo" praznovali s pouličnim rajanjem ves dan in ves večer.

Naloga unij

Ti najbolj izkoriščani ljudje (Nadaljevanje na 2. strani)

Nauki iz izkušenj in bojev za načela

Proletarec ima prilično naročnikov in agitatorjev od početka, torej domalega 35 let. Ima mnogo drugih, ki so se mu pridružili poznejša leta. Letos imamo namen proslaviti jubilej tega lista tudi z opisi skušenj, ki so jih imeli naši agitatorji v različnih časih in okoliščinah.

Ni igrača ohraniti delavski list 35 let med tako majhnim narodom kakor je naš. Niti ni igrača boriti se s tako skromnimi sredstvi proti nazadnjaštvu vseh vrst, kakor se je moral tepsti Proletarec.

Kadar prideš navkreber in se ozreš nazaj, se diviš krasoti pod teboj. Tako smo lezli navkreber tudi s Proletarcem.

Vsak na svoj način, in vsakdo ima v tem delu skušnje, ki jih bi bilo vredno opisati, ne zaradi spominov, ampak da se bomo učili drug od drugega, kako z agitacijo za Proletarca čim uspešneje nadaljevati.

Torej pišite in v svojem opisovanju pripovedujte tako, da bo vaš spis vsem, ki hočejo dalje, v vzpodbudo.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSKA SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE.

NAROCNINA: Zedinjenih držav za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00. Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vai rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za približev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zaitz
Business Manager: Charles Pogorelec
Asst. Editor and Asst. Business Manager: Joseph Drasler

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00. Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864.

Priznavanje mednarodnosti

Angleški premier Chamberlain je v svojem govoru dodal k svojim mirovnim ciljem zedinjenje evropskih držav za sodelovanje. Francoski premier Daladier mu je pritrdil. Oba pravita, da mednarodnosti v Evropi ne bo, dokler ne pade Hitlerjem.

In tudi ako ga porazita, ni verjetno, da sta Chamberlain in Daladier res za tako sodelovanje v mednarodnem obsegu, ki bo ODPRAVILO vzroke, radi kakršnih je Evropa znova v vojni.

Zanimivo je, da je zdaj tudi Hitler za "mednarodnost". Kajpada, pod vodstvom Nemčije. Mussolini se je pripravil navdušiti zanj, ako bi ji komandiral Rim. In tudi Stalin se ji ni še odrekal, dasi je kominterna kot ideološka enota povsem bankrotirala. Kar danes vlada v Moskvi želi, je le pridruženje države k Rusiji. Ker nočejo k nji zlepa, jih skuša prilpiti k sebi s silo.

Ameriški predsednik Roosevelt je tudi zmerjan za internacionalca. In ne po krivici, kajti on v resnici propagira politiko mednarodnega sodelovanja.

Tako vidimo dva premierja dveh demokratičnih velesil v Evropi, tri diktatorje, in predsednika Zedinjenih držav, ki hoče nočes morajo priznati načelo mednarodnosti v skupno dobro. Ampak to kar si oni predstavljajo za mednarodnost, ali za zedinjenje držav v Evropi, žal, ni nič drugega kakor nov versajski mir.

Komunist, fašist in demokrat — vsi trije, ki danes vladajo evropskim velesilam, priznavajo, da tako kot je, ne more dalje. A nihče izmed njih ne prizna, da je mednarodnost, ki bo v stanju živeti in uspevati, mogoča le v socialni, industrialni demokraciji.

Socialistom je vse vsemu že to njihovo priznanje v zadostje. Kajti bolj in bolj mora tudi buržvazija, bodisi fašistična ali demokratična, priznavati, da tako kot je, ne bo sreča za človeštvo. Pa govore o mednarodnosti, ki so jo do predvčerajšnjem še na vsa moč zaničevali. Res, le v nji je izhod. Ampak ne v mednarodnosti imperialističnih podjarmljenj, pač pa edino v mednarodnosti, kakor jo izpričuje socializem — namreč tak socializem, ki je res socializem, ne pa potvorba, s kakršno se postavljajo totalitarne dežele pod znakom bodisi "narodnega" ali pa "mednarodnega socializma".

Gospodarstvo milwauškega mesta

Minule tedne je bilo v razpravah o municipalnem gospodarstvu precej pisanja o finančnih metodah milwauške občine. Priznali so, da je Milwaukee edino veliko ameriško mesto, ki se je občinskih dolgov skoro že docela otrešlo, in se čudijo, kako se je to moglo zgoditi. Nekateri so hudomušno pripomnili, da je Milwaukee storilo korake v smotreno gospodarstvo in v poštenje čim je bila uprava mesta poverjena socialistom. Drugi menijo, da gre Milwaukeeju priznanje za to vzornost v finančnih transakcijah zaradi tega, ker je "nemško" mesto. Tretji, ki nočejo dati priznanja ne socialistom, ne "Nemcem", pa ugrabijo po svoje, da so pametno gospodarsko stanje ustvarili pametni ljudje, med njimi socialisti Seidel, Victor L. Berger, sedanji župan Hoan itd., ki pa niso "socialisti", kajti če bi bili, bi bilo njihovo gospodarstvo "od muh".

Vendar gre pretežni del zasluge za vse, kar si je milwauško mesto priborilo dobrega, socialistom in njihovi organizaciji. Buržvanski krogi v Chicagu in drugje pač ne morejo razumeti, da vrtoglavci, ki so en dan "socialisti", drugi dan "komunisti", tretji dan pa kdo ve kaj, niso bili in nikdar ne bodo socialisti. Za to-deželo je katastrofalno le to, da ni bilo povsod takih "socialistov" in "Nemcev", kot v Milwaukeeju, kajti ameriško ljudstvo bi bilo mnogo mnogo na boljšem, ako bi jih imeli. Tako pa je pred splošno ameriško politično kugo prišla v nevarnost tudi milwauška občina, da jo zajame.

Padanje delavskih strank

Pravijo, da farmarska-delavska stranka v Minnesoti razpada. Je verjetno. Krivi temu so najprvo oportunistični "politišni", katerih edini cilj so osebne koristi.

Glavni povzročitelj nazadovanja in padca AFL v Minnesoti pa so komunisti in njihovi trabanti.

Ni ga gibanja, ki bi amerškemu delavskemu gibanju povzročilo toliko škode, kakor takozvana "komunistična" stranka. To pa radi tega, ker nikoli ni bila ustanovljena v prid ameriškega delavstva, nego je le orodje vnanje politike Kremla.

Kajzer, Hitler in Bog

V svoji novoletni poslanici nemški armadi je Hitler priklinceval nanjo pomoč Boga in njegov blagoslov na dolžnosti, ki jih ima tretji rajh napram nemškemu ljudstvu. Koliko se Vse-gamogočni in nebesih briga za take apele, lahko pove kajzer Wilhelm, pokojni Frane Jožef (ako je tam) in še marsikdo. Tudi duhovniki vsake dežele prosijo v vsaki vojni Boga za zaščito in zmago, blagoslovljajo klanje v njegovem imenu in to počno še danes.

KAJ BO V SEDANJI VOJNI Z BALKANOM?

RUSIJA ISČE OPORIŠČE V BOLGARIJI, ITALIJA V JUGOSLAVIJI, IMA GA ZE V ALBANIJI, VSE EVROPSKE VELESILE PA INTRIGIRAJO V TEKMI ZA PRVENSTVO V VSEH BALKANSKIH DEZELAH

V Moskvo je nedavno odšla posebna bolgarska trgovska komisija na pogajanja za čimboljše sodelovanje med Rusijo in Bolgarijo. Pravijo, da želi Rusija v Bolgariji uporabiti eno njeno pristanišče za bazo svoje vojne mornarice. Ako se to zgodi, namreč ako Bolgarija v to privoli, dobi Rusija s tem na Balkanu pod svoj vpliv ne le važno deželo nego tudi izredno važno strateško točko za operiranje bodisi proti Turčiji ali pa Jugoslaviji, ali obema.

Turčija v vrtincu

Rusija je želela lanskega septembra in oktobra skleniti pakt tudi s Turčijo, namreč sličen "sporazum", kakor si ga je hotela izsiliti od Finske. Turčija ni hotela pristati v rusko zahtevo za delitev kontrole nad dardanelsko ožino in dovoliti ruskim vojnim ladjam oporišče v turških vodah, pa je rajše sklenila zvezo z Anglijo in Francijo. Ako si Rusija podvrže pod svoj vpliv Bolgarijo, bo pretila Turčiji in Ištambulju (Carigradu) lahko najbolj z evropske (balkanske) strani s pomočjo bolgarske armade. Kajti običaj vseh velesil je, da se najraje vojskujejo druga proti drugi z armadami onih dežel, ki si jih hočejo podjarmiti.

Italija "pazi" na Jugoslavijo

Italija se boji v Jugoslaviji "komunističnega čala", ki je nastal največ vsled notranje neurejenosti, dragine in diktature, toda neti jo ga z ribarenjem v kalnem in s svojimi podkupovanji agenti Nemčije in Rusije in s protintrigami pa deluje v Jugoslaviji v prvi vrsti Italija. Dočim si velesile ne upajo resno stopiti druga proti drugi na prste z obojeno silo, so toliko bolj pripravljene moriti vojaštvo in civilno prebivalstvo malih dežel. To smo videli v Etiopiji, na Kitajskem, na Poljskem in zdaj na Finskem. Ali naj zadene enaka usoda tudi balkanske dežele?

Zivko Topalović sviri pred nevarnostjo

Jugoslovanski socialistični voditelj dr. Zivko Topalović vlade balkanških dežel sviri, naj nikar ne postanejo žoga v rokah bodisi katerekoli velesile. Kajti vse, všteti Rusijo, delujejo vsaka v interesu svojega lastnega imperializma in nagnjenja po nadvladbi nad čimvečjim delom sveta.

Za enotnost Balkana

O tem predmetu je napisal poseben članek, ki ga je v slovenskem prevodu objavila mariborska "Delavska Politika". Topalović pravi v njemu: "Vsa zgodovina vseh balkanških narodov pokazuje, da so

samo takrat storili zase koristne in velike stvari, kadar so nastopili ali se branili skupno. Če ne bi bili balkanski narodi leta 1912. sklenili Balkansko zvezo, ne bi bili mogli premagati fevdalno sultansko gospodarstvo in se končno osvoboditi.

Čarska Rusija in Srbija

Skozi vse devetnajsto stoletje so vlade in gospodarji posameznih malih balkanških držav poskušali s politiko, da so bile te države na službo posameznih velikih držav. Tako ravnanje je imelo najslabše posledice tako za države, ki so to pomoč iskale in za celoto balkanških narodov. Čarska Rusija je ponujala zvezo vselej takrat, kadar si Rusija potrebovala pomoč v vojni proti Turčiji z namenom, da bi lažje zavzela Carigrad in Dardanele. Ali kadarkoli je bila ruska vlada prisiljena po drugih silah, da se pomiri s Turčijo, je ostala srbska vojska in srbski narod na cedilu in izročil na milost in nemilost klanju od strani sultanovih najemnikov.

Močevladstvo stare Avstrije

Avstrijska pomoč je tudi bila ponujana Srbom z namenom, da Avstrija zavladá po celem zahodnem Balkanu. Med ruskim in nemškoavstrijskim cesarjem je bil sklenjen sporazum glede razdelitve Balkana na dve polovici in sicer da vzhodna polovica z Bolgarijo in s Carigradom spada v "rusko interesno cono" in zahodna polovica pa v "avstrijsko interesno cono". Avstrijska vojska je v 18. stoletju štirikrat poskušala osvojiti zahodni del Balkana. Srbi so jo v tem podpirali, pričakujejo od "kristijanov" dobro zase. Vse to se je vršilo ob klanju srbskega ljudstva, njegove iztrebljevanju v celi oblasti od Kosova in preganjanjem tja preko Save in Dunava.

Drago plačana pomoč

Bolgarija in Rumunija sta rusko pomoč plačali s tem, da sta bili izkoriščani v ruske imperialistične namene in potem spremljeni v navadni ruski guberniji. In Srbom se je avstrijska pomoč izplačala na ta način, da ji je bila odvzeta Bosna in Hercegovina, mali Srbiji pa usiljeno gospodarsko robovanje in nasilna notranja vladavina.

Balkanski narodi so morali voditi hude boje proti svojim "osvobodjevalcem", da se resnično osvobode. Tako Rumini, tako Bolgari, tako Srbi. Isto usodo so imeli tudi Arnavti. Pravo osvobojenje bi prišlo samo takrat, če bi se vsi Balkanci medseboj složili in se skupno branili. Vmešavanje velesil je imelo vedno namen jih cepati in zapeljivati. Balkan je tako velik, balkanski narodi so tako številni, kreпки in sposob-

ni, da morejo sami zase ustvariti veliko silo. Njih proizvodnja in njih vojska sta dovolj, da ustvarita in jamčita varnost na kopnem in morju. Nikakršni zunanji varuhi niso potrebni. Usoda balkanških narodov je izključno v njihovih rokah.

Kako spoznati zavajalce?

Na slabo pot vodi balkanske narode vsak, bodisi posamezno ali kot celoto, ki jih vodi v službo kake velesile, ker bi v tujih rokah neizogibno postali orožje v boju proti drugim velesilam.

Mi moremo popolnoma sami, brez varuha, obvarovati svojo nevtralnost v vojnih spopadih med velesilami zaradi njihovih gospodarskih in vojaških gospodarskih nasprotstev. Mi moremo popolnoma sami zavarovati mir na naših mejah in na našem polotoku. Mi moremo popolnoma sami zavarovati svojo proizvodnjo in koristno zameo medsebojne odnose med balkanskimi državami. To ni pravi nič težko doseči, če imajo dobro voljo in pamet odgovorni ljudje. Nekatere težkoče se odpravijo lahko takoj. Druge ob priliki povratka miru in nove ureditve življenja v Evropi. Za danes je potrebno, da zmagá splošna briga za ohranitev zveze in da se v tuje mreže ne vjame niti en balkanski narod.

Organiziranje Balkana

Ono, kar je življenjska potreba vseh, je organiziranje Balkana v svobodi in enakosti in ne iskanje varuha ne na vzhodu, ne na zahodu, in ne na severu. Vodjo slepcev iščejo slepci, ki so nesposobni za pr-

PADANJE ŠTEVILA KMETIJSKEGA PREBIVALSTVA V ZED. DRŽAVAH

Poročila, ki jih izdaja urad za poljedelsko ekonomijo, kažejo, da je bilo število kmetijskega prebivalstva v Zedinjenih državah ob začetku letošnjega leta za kakih 18.000 oseb nižje od onega dne 1. januarja 1910, ki je bilo relativno doslej največje od vseh. Tedaj je kmetijsko prebivalstvo štelo 32.077.000, a letos pa 32.059.000 oseb.

To pa nam ne pove še vsega. Kajti dočim je kmetijsko prebivalstvo leta 1910. predstavljalo približno 35 odstotkov ali več kakor eno tretjino celokupnega prebivalstva, ki je tedaj štelo skoro 92 milijonov oseb, je sedanje število, dasi skoro enako, le 25 odstotkov ali ena četrtnina sedanjega celokupnega prebivalstva, ki šteje okoli 130 milijonov ljudi. V teku 30 let se je potemtakem razmerje poljedelskega prebivalstva v Zedinjenih državah pomaknilo z enega v treh na enega v štirih.

Podležno prebivalstvo z onim po majhnih mestih in selih vred še vedno šteje okoli 40 odstotkov celokupnega naroda. Toda tisti, ki dejansko živijo na kmetijah, tvorijo čimdalje manjši odsek celotnega naroda v tej deželi.

Med značilnimi dejstvi, ki nam jih podajajo te številke, je tudi to, da se kmetijsko prebivalstvo še vedno vzdržuje na svoji stopnji le zato, ker so odstotki rojstev odnoso višji v podeželnih krajih. Porast kmečkega prebivalstva v 1938 za 240.000 oseb se pripisuje odinole rojstvom. Čista izguba 202.000 oseb je bila vidna in čutna vsled selitve na kmetije in z njih. To bi pomenilo, da so rojstva, ki so presegala za 442.000 oseb smrtne slučaje na kmetih, važen činitelj v narastku kmečkega prebivalstva, četudi predstavljajo kmetije primeroma manjši odstotek celokupnega prebivalstva.

Odnosno krečenje kmetijskega prebivalstva je, kakor se zdi, eden večjih činiteljev v tem, da smo na poti proti zastanku v prebivalstvu sploh, s čemer se v zadnjem času veliko

vešah več let predno se odločita za skupnost. Kako moremo pričakovati čez noč združenja treh skupin različnih stremiljenj? Vendar pa se lahko že z ustvarjanjem podlage za medsebojno skupno kooperacijo in z odpravljanjem mržnje starih in sodržavna napravi velik korak naprej.

Do združenja bi seveda lažje in prej prišli, če bi bila zborna samostojna Zanja in Slova recimo uelanjena pri Prosvetni matici in po možnosti podpirala naše publikacije. S tem bi nam res pokazale naklonenost in voljo do takega združenja. Ne sam. Zarje in ne Sloge dosega ne dobitmo med podpirateljci Prosvetne matice in naših publikacij, razen Cankarjevoga glasnika. Slova še celo direktno podpira list "Naprej".

Clevelandka slovenska naselbina je velika, zato tudi polna najrazličnejših stremiljenj in kontradikcij. Mnenja se tukaj bolj križajo kot poyprečno v kaki drugi naselbini. To pa ne vedno radi osebnih prepričanj, pač pa mnogokrat radi osebnih ali kakih drugih postanskih koristi.

Naš star Clevelandčan Tony Garden pozna slabosti naše naselbine ravno tako dobro ali se boljše kot jih poznamo mi, ki smo stalni naseljenci. Od časa do časa posveti v naše veliko gnezdo in priheze iz njega polno pest smeti. Ko niso naši lokalni dopisniki dovolj na straži in ne opazuje dovolj hitro kaj se godi pod roko vodstva naselbine, jim pride Garden na pomoč in izpopolni to vrzel. Tako je bil med nami v jeseni, ko je bila pred ohijskimi voliči pomembna predloga starostne zavarovalnine (Bigelow načrt), krtačil je list A. D. in posameznike, kateri so pripomogli, da je bila predloga poražena. V "Prosveti" 9. januarja je na vsotvethi članek kameoienstvu sopotnikov in treditnika "E". Ta njegov članek ni samo informativen, temveč tudi zanimiv. Kdor ga še ni čital, naj se potrdi, da ga prečita. Gardna poznamo kot iskreneza in konstruktivnega kritikarja. V razkrievanju laži in zavajalcev zaslužni priznanje.

Ne smemo pozabiti, da je Garden tudi originator nove brosure "For a New Beginning", katetra je bila priobčena v tedniku "Prosveta". Smisel brosure je namenjen predvsem našemu usmerjenju.

Leo Poljsak.

Joseph Mačus umrl

Chicago. — Joseph Mačus je bil že dolgo slabega zdravlja in poslan čez parkrat v okrajno bolnišnico. Tako spet nedavno, kjer je minuli teden podlegel.

Do pred par leti je bil aktiven član kluba št. 1 in rad pomagala na prireditvah. Bil je samski, star okrog 70 let. Rad je bil v družbi, se zanimal za naše liste in argumentiranje mu je bilo užitek.

Spadal ni v nobeno podporno društvo. Casten mu spomin.

Ne gre, da bi kulturo upogibal, da bi dosegla ljudstvo, ampak ljudstvo je treba voditi h kulturi. — Gide.

Tole mi ne gre v glavo?

Kako je mogla Rusija nad 20 let živeti ob Finski v miru in brez nevarnosti zase in svoj Leningrad, zdaj pa kar naenkrat taka nevarnost pred njo, da jo je napadla?

CHAMBERLAIN ZA "EVROPSKO FEDERACIJO"

V svojem nedavnem govoru je angleški premier Chamberlain povdaril za eno izmed glavnih namenov te vojne — poraz Hitlerstva in zgraditev evropske federacije. Naravno, pod vodstvom Anglije in Francije, kar pa priznamo ali ne — bo za evropske dežele vendarle boljše, kakor pa komanda Berlina, Rima in Moskve.

PREKO ATLANTIKA PO 31. LETIH

FRANK ZAITZ

(Nadaljevanje.)

Na postajo v Trstu je spet dospel poseben vojaški vlak. A tudi lokalni vlak, namenjen v Postojno, je priril na stransko progo. Vsaj tako sva sklepala, ko je uradnik pri blagajni dal signal, da vozne listke v Postojno zdaj lahko kupiva.

Ko sva odšla na peron, sva videla več orožnikov stati na tih. s puškami na rami, kot pa ko sva prišla v Trst. Nedvomno je bilo med ljudmi tudi več detektivov nego takrat, ki pa se morajo znati pomešati, da ne vzbujajo pozornosti. A vidijo vse.

Trst so zastražili, osnažili, ga spremenili v praznično lice in ga napolnili z vojaki, kajti čez dva dni pride sem sam Mussolini. Oči vsega sveta so uprta vanj, so pisali tržaški listi. Ves svet si napenja sluh, da mu ne uide nobena beseda, ki jo bo duče izgovoril na visokem odru, zgrajen na prostornem trgu nalašč zanj in za njegovo spremstvo.

In iz Trsta se odpelje po novih tlakovanih cestah v Gorico, otvoril bo novo italijansko vojno pokopališče, in se za hip ustavi v vseh krajih na svoji poti v Postojno, od kjer prekoraji tudi jugoslovanska mejo in s primernim pozdravom pogleda v Rakek.

Vse hiše v vaseh ob cesti, ki je bila določena za triumfalno Mussolinijevo karavano iz Trsta proti Postojni, so bile pobeljene, vsa dvorišča čista, in na pročelijih hiš pa pozdravi v italijanskih velikemu preroditelju moderne Italije, Mussoliniju. Na najlepših krajih ob poti, in na postajah, so postavili tudi deske — slične ameriškim reklamnim deskam, ki so postavljene ob cestah in železniskih tirih — le da na njih niso oglašali hotelov, mila, kave, avtov in sličnih stvari — nego so tiskali v oči živobarvni napis, ki so pozdravljali "rešitelja in graditelja" Italije.

Vse to čiščenje po vaseh in trgih v teh krajih so izvršili večina Slovinci. Na svojih na novo pobeljenih hišah so na svoje stroške pustili fašističnemu sprejemnemu odboru narisati kakršnekoli napise si je izbral.

Vlak je ustavil na vsaki postaji in na vsaki je stalo na obeh straneh vlaka po par orožnikov. Sicer pa jih vidite na postajah tudi v mnogih drugih deželah, na primer v Jugoslaviji še celo danes na postajah ob Dolenjski železnici.

Dosegli smo cilj. Železniška postaja v Postojni je kako miljo stran od središča mesta. Domačini poznajo do nje bližnjico, zato jim ni tako daleč. Ker sva bila zdaj prvič v tem kraju, sva se ustavila v gostilni tik postaje, da povprašava to in ono. Natakario pa ni nič kaj mikalo odgovarjati. Rekla je, da sta gospodar in gospodinja zunaj, da se kmalu vrneta itd. Očividno je dekletka imela navodilo, da naj ne bo prezakupna z ljudmi, ki jih ne pozna, kajti kdo ve, čemu poizvedujejo.

Bilo je okrog poldne. Dasi že v sredi septembra, je solnce vroče pripekalo. V novem, glavnem delu Postojne so postavljali mlaje. Kakih sedem

moških je opravljalo to delo. Ukazovali so drug drugemu, kako in kaj, in vmes svoje stavke podkrepili v krašovskem dialektu s "pri moji duši" in z italijanskimi kletvicami. Ustavila sva se pri njih. "Čemu se pričkate, fantje!" Angela pa je imela nanje že naravnani svoj fotografski aparat. Pogledali so mene, ki sem jih obgovarjal, in njo. In čudno, obitali so kot onemeli. Ker ni bilo besede od njih, sem povzel jaz, čemu postavljajo mlaje? Komu v čast? Ali bo slavje, ali kaj? Pogledali so drug drugega. "Sem se obrnite," je rekla Angela, boste na sliko bolj "fajn" izgledali."

Istočasno mi je eden izmed njih kar nekam v strahu pokazal: "Mussolini pride v Postojno."

"Boje se naju," sem rekel ženi po angleško, po slovensko pa sem se z njimi pošalil, da naj le kar korajžno postavljajo, nič se strašiti. . . . Na nepsotnem pločniku sem ugrizl stražnika. "Ne smenaj več slik," sem rekel Angeli, "stražnik je tamle, morda bi poizvedoval, čemu se zanimava za take stvari."

"Praviš, da se oni boje, pa se ti tudi," je rekla. "Ako pride sem, ga bom povabila, naj se jim pridruži, da bo še on z njimi na sliko."

Toda stražnik je mirno stal v senci hiše in nas gledal.

Mnogo hiš v Postojni je novih. Kajti njeno prebivalstvo je naraslo že na okrog 10.000. Tako so nama pravili Postojnčani. Ker je Postojna ob važni železniski progi in obmejno mesto med Italijo in Jugoslavijo, je tu zdaj veliko italijanskega uradništva. Dasi je turistika poznala Postojno do leta 1914 le pod nemškimi imenom Adelsberg, je bil to vendarle popolnoma slovenski trg, vzlic dvojezičnim napisom (bili so nemški in slovenski), kakor povsod na Kranjskem). Postojnska jama je bila znana že dolgo. Turisti ki služijo že nad poldrug sto let. Ko je prišla Postojna pod Italijo, se je italijanski biro za tujski promet pobrigal za ta slovenski kraj mnogo bolj kot Avstrija kdaj prej. Postojnčani so nama pravili, kako zelo je italijanski direktor, ki ga je imenovala vlada za izboljšanje postojnskega trga (zdaj je menda mesto) in predvsem njegove glavne privlačnosti — jame — uspel v svojih naporih.

Glavna uprava postojnske jame je bila vsa prva leta, odkar je pod Italijo, deloma v Trstu, deloma v Rimu. Njeni uradniki v Postojni le izvršujejo navodila, ki jih dobe od svoje uprave iz Trsta.

Star Postojnčan, ki ni in menda nikoli ne bo navdušen za Italijo, je nama rekel: "Na turistiko se Italijani dobro razumejo, kakor na harmonike. V jami so napravili sijajne izboljšave, reklamajo za Postojno so razširili po vsi Evropi in pripravili res nič koliko ljudi."

Tržaški upravni urad Postojnske jame pravi, da obsega že 19 milj poti, vozil se po nji lahko tudi z električnim vlakom (imeli so ga — pravijo — že pod Avstrijo), najbolj pa so Italijani izboljšali v nji razna stopnišča, pota in umetno razsvetljava. Imena posameznih

jamskih predelov, dvoran in oblik kapnikov so skoro vsa spremenjena iz prejšnjih pomenov in italijanske oznabe. Vse, kar je spominjalo na proslavljanje Habsburžanov, je črtano in nadomeščeno s pristno italijanskimi imeni.

Ne vem, koliko ljudi je prihajalo povprečno vsako leto v Postojno pogledati njeno slovi to jamo pod Avstrijo, a italijanska statistika pravi, da jih prihaja sedaj — to je, da jih je prihajalo od leta 1922 do 1939 iz Italije povprečno 200.000 vsako leto. Na beli pondeljek (teden po Velikonočni nedelji), ki je njen poseben praznik, pa da prihaja v Postojno oziroma v Postojnsko jamo 30 tisoč ljudi. "Toda v nji se tudi tolikšna množica vsa razgubi, da ni čutiti nikake gnječe," tolmači italijanski turistični uradnik.

Velika prednost Postojne in njene jame je, da je v centru velikih središč. Ob nji vodi glavna železnica med Trstom, skozi Ljubljano, in Dunajem. Od Trsta do Postojne vzame bus ali vlak le približno eno uro, istotako od Gorice, Reke, ali Opatije. In naravno, da le malo več od Ljubljane do Postojne, če se voziš z vlakom, z avtom pa si tam lahko še prej nego v eni uri.

Navadno spuščajo posetnike v jamo štirikrat na dan. Vstopnine so različne, kot je običaj v Evropi, in tudi v Ameriki. Na nekatere dneve greš lahko v jamo za kakih 10c po znižani vstopnini, regularna cena pa je okrog dolar za osebo; rajše nekaj več. Skupine si lahko znorom dobe znižano ceno, ako zanje vprašajo v naprej. V restavraciji pred vhodom v jamo je pojasnjeno, da lahko postrežejo z obedom 1200 osebam hkrati, da ni treba nikomur dolgo čakati. Postojnsko jama oglašaja za največje "groto", "caverno", "caves", "jamo" itd. v Evropi. Italija je z osvojitvijo Postojne veliko pridobila, kajti tu je "zlat rudnik", ki ji sam donaša zlato, ne da bi ga ji bilo treba kopati. Kajti zanimivost Postojnske jame niso samo njene sijajne formacije kapnikov, njene podzemne dvorane, ki odsevajo v blešku umetnih lučnik afektov, nego tudi podzemna jezera in njeni vodni toki. Tu skozi teče Pivka, izginje spet v zemljo in se pojavi v Planini, nakar zopet izginje pri Ucu v zemljo ter se pojavi na Vrhniki pod imenom Ljubljanka, ki se izteka in Savo.

Ampak midva v Postojno nisva prišla, da obiščeva njeno po vsem svetu oglašano jama, pač pa, da se počuiva o današnjem značaju njenih ljudi.

Omenil sem, da šteje sedaj brez vojakov kakih 10 tisoč prebivalcev. Nekdo izmed Slovencev, ki mesto dobro pozna — saj je v njemu od mladega, mi je rekel, da je že nad polovico teh italijanska; naseljena z Italijani je s pomočjo uradništva, obmejne oblasti in umetno.

Tujec bi se že na prvi hip uveril, da je to čisto italijansko mesto. Kajti v to ga prepričujejo napis, imena trgovin, imena posestnikov trgovin — sploh Postojna ima na nje prav tako italijansko lice kakor današnja Gorica ali Trst.

Ampak ko srečuješ ljudi, Slovincu ni težko uganiti, pa magari ako še ni bil nikdar v Postojni, kdo je Italijan in kdo domačin. In tedaj brez težave ugotoviš, da je Postojna le podjarmilno mesto.

Na belih poslopih so se s čevljev visokimi črkami, narisanimi na stenah, Postojnčani se hvaljevali dučeju, ker se je odločil priti k njim na obisk. Vse to so storili enako brezbrizno, kot če bi rekel, "kaj češ, moriš. Čemu se bi gnjavil!"

"Pozno je že, stopiti morava v kako restavracijo," sem predlagal Angeli, ker mi je tako ukazal glad.

"Saj že gledam, kje bi uzrla na napisu slovensko ime," je rekla v odgovor. Ampak vsa imena na gostilnah in restavracijah so bila italijanska. Pa sva jo mahnila po cesti in doseglja v oddaljevanju od središča bolj in bolj tisti domačnosti postojnski kraj, kakor je bil do leta 1918. Stare hišice, nič več mlajev, nič več beline na stenah, dasi vse nekam otožno. Mussolini nedvomno ne pride v

"LOV NA MINE"

Na gornji sliki je angleška ladja s svojimi mornarji, ki so zaposleni z najnevarnejšim poslom na svetu: z lovom na mine. Vsa njihova neprevidna gibljaja lahko izmed vjetih "buč" sproži, in konec bo njihove ladje. In tudi morskoga izmed njih. Ladja, kakor je gornja, operirajo s posebnimi mrežami, v katero love od Nemcev nastavljene mine. Delo je naporno, nape to in nevarno.

ta del Postojne, sva vsak pri sebi uganila. Končno sva le prišla do male delikatesne prodajalne in gostilne, nad katero je bil primek čisto slovenski. Vse drugo pojasnjevalno in reklamno besedilo pa kajpada italijansko.

Vstopila sva. Pri neki mizi je sedelo več "furbanov" in se dušili kakor prej oni, ki so Mussoliniju v čast postavljali mlaje. Bili so tako razvneti, da se niso čisto nič brigali, ako je kdo vstopil v gostilno ali pa tik nje v prodajalno delikatese, ki ju je ločila le veža brez dolgih sten.

Pristopilo je k nama dekletko: "Jedla bi rada," sem ji dejal. Zdelo se je ji menda nenavadna obiskovalca, pa je to omenila gospodarju, kar je stopil po tem, da je nato namesto nje on prišel k nama. Jako prikopen človek. Star približno 40 let, toda zlomljen nekako, dasi močan. Angla mu je pojasnila, da hodiva po Postojni v nadi, da bi uzrla nad kakim lokalom slovensko ime, pa je vse italijansko. Tu se je "najdba" nama posrečila itd.

Pa sva izvedela: Vsi Slovinci, ki se pečajo z gostilniško, hotelirsko in restavracijsko obrtno v onem delu Postojne, ki pade obiskovalcem najprvo v oči, so si morali že pred nekaj leti spremeniti imena tako, kakor jim je nasvetovala oblast... Tudi on, kakor hitro mu bo "nasvetovano", be moral, hočeš-nehčeš, spremeniti ime v italijansko. Vse drugo v reklamni pa mora biti itak samo in edino v italijanskem jeziku, je pripomnil.

Kmalu smo si postali domači. Tudi on je bil v Trstu, je rekel. "Dolgo?" ga je vprašala Angela.

"... tri leta . . . ampak ko sem šel iz Trsta, si nisem znal poiskati postaje."

Pregrešil se je zaradi zakona o zaščiti države, bil vržen v zapor in po prestani kazni izpuščen — zlomljen tako, da gleda v bodočnost z brezupnimi očmi.

Kako vesel je bil naju ta človek! Njegovi lastni rojaki se ga boje . . . Ljubljane, ki prihajajo v poletjih zdaj trumoma v Postojno, se drže le "uglednih", od Putnika odobrenih gostilen in restavracij. Ta, v katero sva midva zašla, pa je na črni listi. In črna lista v Italiji ima celo hujišji pomen, kakor pa ga je imela in ga ima še danes v Zed. državah kjerkoli.

Ze ko sva se poslavljala, je stopila v štacuno dekletke. Menda je vjela iz našega pomenka nekaj besed, prišla zraven, se oprostila in vprašala "za nekaj besed".

Seznaniša z dekleto, ki je bila nesrečnejše, kakor ta, ki je spoznala, da ni pred njo nicezar kakor tema. Njen fant je v Južni Ameriki. Nič ne piše. Nekaj daljnih sorodnikov ima v Severni Ameriki. Nihče ji ne odgovori. In tu? Njena družina je vsled svojih "narodnjaških" muh bila uničena, ona je zaznamovana, pa bi silno rada kam ven iz te kletke. A vse meje so zaprte. Človeka, ki je pošten in bi šel rad v svet za delom, nikamor ne marajo.

Spremila je naju do kraja, kjer so mlaji z napismi v italijansčini še stali in se ponosno odražali v poznem popoldanskem solncu.

Odšla sva na postajo, izročila najin potni list uradniku, ki ga niti pogledal ni, nego ga potisnil vmes med kup drugih, in izginil. Vsa postaja se je napolnila — čehov, Slovencev, Hrvatov, Srbov, Nemcev, Rumuncev in nekaj Francozov, ki so skočali svoj obisk v "grotti".

Uradniki so bili silno uradni in strogi. Ljudem so odgovarjali v smislu, kakor če bi rekel v naši deželi, "go t' hell!" Ko prideš, se ti priliznemo vljudno klanjajo. Ko odhajaš, pokazejo, da so ošabni in pusti.

Z Angelo sva se jezila, kajti gnječa, v kateri sva bila priravana, je bila neprijetna. Vse bolj komodno je, če se človek vozi v avtu — tedaj te uradniki spoštujejo. A ko hitro si potnik tretjega razreda, si le uboga para.

Na postajo je prišel naš pričakovan mednarodni vlak iz Reke. Bil je natlačen ljudmi, ki so se vozili s počitnic "od morja", kakor pravijo tam. Le kam se bomo mi stisnili?

Toda nihče iz postaje, ki je bila polna kot škatlja vžigalice, ni mogel ven predno je bilo klicano njegovo ime. Obmejni uradniki, z naročji potnih listov, so jih odpirali in klicali imena. Čudno naključje je bilo — uverjen sem, da ni bilo storjeno nalašč, ker sem pazil, kako je knjižice odpirali, da sva prišla midva skoro prav med zadnjimi na vrsto. In prav tako čudno se je to zdelo uradniku. Kajti v vsi ti gnječi je imel samo en ameriški potni list, pa mu ni šlo v glavo, kako ga je prezrl. Salutiral je nama, rekel nekaj besed v oproščanje, kot da je tisti, ki pride iz Amerike, kaj boljšega kakor ako kdo pride svojih par dinarjev zapraviti iz Ljubljane, in naju še z enim pozdravom spustil skozi. V vlaku nisva nikjer dobila prostora, razen ob hodniku. Bil je natlačen, kot cestne, naduljene in poulične kare v velikih ameriških mestih v "rush hours". Sedeži v evropskih mednarodnih vlakih, in ponekod tudi v lokalnih, so sapor na eni strani vagona, ob napsrotni strani vagona pa je hodnik, v obliki veže. In v tej veži sva obstala, položila najin kovčega drugega vrh drugega, gledala skozi odprto okno na mejo med Postojno in

Rakekom ter se menila. Takoj ob odhodu iz Postojne so nam pobrali potne liste jugoslovanski obmejni uradniki. V kolikor sem mogel videti v gnječi našega vagona, ni s tem nihče imel sitnosti. Težje pa je bilo s prtljago. Skoro vsakdo je imel v kovčegu (nekateri so imeli kar po dva ali tri) natlačeno vsakojakih cunj in druge ropotije. Ko je prišel uslužben carinar, Slovenec po rodu, do naju, in pokazal na najina kovčega, je vprašal, "Kaj je notri?"

Največ umazane obleke, seveda, sem mu odvrnil. "Kaj spominčkov?" (To pomeni, da kadar grede Slovenci iz Jugoslavije v Italijo, si lahko nakupijo pijače, delikatese, oblek in raznih koristnih in nekoristnih predmetov cenejše kakor v Jugoslaviji, toda jugoslovanska carinarnica je na škodi, če se take stvari utihotapi. Ljudje pa se izgovarjajo, da so to le "spominčki".)

"Poglejte, prosim," je rekla Angela. Odpila je moj vrhnji ročni kovčeg, posegel je z roko med cape in zamahnil. Vendar pa sva imela s sabo precej "spominčkov", s katerimi pa nisva Jugoslavije v ničemer ogoľufala, kakor na primer goľufavo ameriški "patrioti" s svojimi utihotapljanji dragocennih oblačil, draguljev in kaj vem še vsega iz Pariza in drugih evropskih velemest v to deželo. V Trstu sva si nakupila nekaj povezanih steklenic vina za najine ljudi, nekaj "spominčkov" brez vrednosti, in v Postojni pa v gostilni, o kateri smo se menili nekoliko prej, pa

delikates, kajti bile so najboljše kakovosti in poceni. Na koncu najinega vagona je taborila v tej silni gnječi žena nekega ljubljanskega obrtnika s tremi dečki in starosti od 7 do 12 let. Obleko zanje je imela sešito v rjuhah. "Gospod, zagotavljam vas, ničesar ni v teh paketi, kar je podvrženo cariniki. Res ne. Prisegam." Uradnik je bil strog in ji ukazal pakete razparati. Protestirala je, postajala histerična in tarnala: "Kako bomo vse to le mogli spet pospraviti v tej gnječi! Saj vidite, da še miš ne bi mogla skozi." Uradnik pa je bil tih, počakal je, da je "razparala" pakete in ji obleko otrok vso preongavil, da se je v gnječi res začela pod petami ljudi zapletati po vsem hodniku. Nekdo, ki naju ni poznal, a je bil Slovenec, pa je rekel: "Če ne bi tako proketo sitno govorila, saj bi jo morda pustil v miru."

Spet smo na vorovniškem mostu. Vsa krajina je že v temi. Blizamo se Rožniku. Ljubljanski grad odseva v umetnem električnem svitu. K nama pristopi iz kupeja Rumunc: "Li-blana?"

"Da." Odrinil je naju od okna in zrl na luči hotela Belevue tik šiške, se ozrl sem in tja in začudeno vpraševal, ne da bi pričakoval še kakega pojasnjenja.

Na glavnem kolodvoru v Ljubljani je nas izstopilo komaj petina potnikov, drugi pa so se po par minutah odpeljali v istem vlaku dalje.

(Dalje prihodnjič.)

PRETNJE IN PRITISKI VELESIL NA MALE NEVTRALNE DEŽELE

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Belgija in Nizozemska

V sličnih nepravilnostih kot škanjandske dežele sta Belgija in Nizozemska. Nemško armadno poveljstvo hrepeni po njima, ker pomeni Belgija bližnjico v Francijo in Nizozemska v Anglijo. Vsled te neprestane nevarnosti sta obe neprestano mobilizirani, kar je zanjno ogromno finančno breme, posebno še, ker je vsled angleške blokade in pritiskov angleških ter francoskih ekonomskih krogov njuno gospodarsko življenje vrženo čisto s tira. Še celo tradicionalno nevtralna Švica se ne zanaša na zagotovila, da je nihče ne kani napasti, nego se oborožuje kot da bi se morala že jutri braniti.

Skrbi Rumunije

Med deželami, ki je zaznamovana za ponovite usode Poljske in Češke, je — sodeč po vseh znamenjih, danes posebno Rumunija. Besarabijo, ki jo je dobila po prejšnji vojni, in Bukovino si želi Rusija. Kralj Karol je bil že pripravil, da ji prvo prepusti brez vojne. Toda ko je videl, kako uspešno se upirajo Finci, je šel v Besarabijo in na meji Rusije izjavil, da bo Besarabijo branil "do zadnjega moža". Rumunija ima spor tudi z Madžarsko zaradi Transylvanije, ki jo hočejo Ogrji nazaj, in z Bolgarijo, ki zahteva, da se ji vrne Dobruđa. Tu pa se je vmešala Italija, ki skuša pridobiti Madžarsko in Bolgarijo za nevtralnost napram Rumuniji, dokler ji bo pretlra ruska nevarnost. Rumunija, ki je izredno bogata tudi na prirodnih virih, je ob enem pod silovitimi ekonomskimi pritiski Nemčije, z druge strani pa si prizadevata Anglija in Francija, da Nemčiji odvzame ti čimveč rumunskega olja in žita.

Jugoslavija na trnju

Dočim preti škanjandevskim deželam, Belgiji in Nizozemski oborožen napad, je Jugoslavija za enkrat pred njimi varna, toda si je to varnost morala od Nemčije kupiti na račun svojih živih in sirovih. Vsled blokade je dovolj Nemčiji po morjih malega uknjen, zato zahteva toliko več potrebščin ne le od Rumunije, nego posebno od Jugoslavije. Stare srbske dolgove Nemčiji in Avstro-Ogrski mora plačevati zdaj z žitom, živino, lesom itd., kar je povzročilo po vsi Jugoslaviji veliko draginjo in glad med najrevnejšimi plastmi prebivalstva. Zato si ti rezeži že na svojo deželo napa-

delikates, kajti bile so najboljše kakovosti in poceni. Na koncu najinega vagona je taborila v tej silni gnječi žena nekega ljubljanskega obrtnika s tremi dečki in starosti od 7 do 12 let. Obleko zanje je imela sešito v rjuhah. "Gospod, zagotavljam vas, ničesar ni v teh paketi, kar je podvrženo cariniki. Res ne. Prisegam." Uradnik je bil strog in ji ukazal pakete razparati. Protestirala je, postajala histerična in tarnala: "Kako bomo vse to le mogli spet pospraviti v tej gnječi! Saj vidite, da še miš ne bi mogla skozi." Uradnik pa je bil tih, počakal je, da je "razparala" pakete in ji obleko otrok vso preongavil, da se je v gnječi res začela pod petami ljudi zapletati po vsem hodniku. Nekdo, ki naju ni poznal, a je bil Slovenec, pa je rekel: "Če ne bi tako proketo sitno govorila, saj bi jo morda pustil v miru."

Spet smo na vorovniškem mostu. Vsa krajina je že v temi. Blizamo se Rožniku. Ljubljanski grad odseva v umetnem električnem svitu. K nama pristopi iz kupeja Rumunc: "Li-blana?"

"Da." Odrinil je naju od okna in zrl na luči hotela Belevue tik šiške, se ozrl sem in tja in začudeno vpraševal, ne da bi pričakoval še kakega pojasnjenja.

Na glavnem kolodvoru v Ljubljani je nas izstopilo komaj petina potnikov, drugi pa so se po par minutah odpeljali v istem vlaku dalje.

(Dalje prihodnjič.)

Pametna razglabljanja

Vsled teh neurejenih odnošajev, imperialističnih ambicij in negotovosti je v Evropi tudi na odgovornih mestih deždalej več takih ljudi, ki so spoznali, da tako kot je ne more ostati. V Londonu in v Parizu in mnogih v nevtralnih deželah poudarjajo bolj in bolj zahtevo po preureditvi Evrope v enoto dežel — v nekake zedinjene države, kjer bodo probleme skupno reševali in se s skupnostjo otriesle najtežjega bremena — oboroževanja in vojne.

Cankarjeva ustanova

Cleveland, O. — Četrni občni zbor Cankarjeve ustanove se bo vršil v nedeljo 21. januarja v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave., v starem posloplju. Pričetek ob 2:30 pop.

Na ta zbor so vabljeni vsi člani Cankarjeve ustanove, posamezniki in zastopniki organizacij, ki imajo članske certifikate. Zeleti je, da se odzovete vsi in da pridete točno ob času. L. Z., tajnik.

Glas iz Wyominga

Diamondville, Wyo. Zdravje se mi je že prilično vrnilo, vendar pa se moram še vedno jako paziti in se ravnati po zdravniških navodilih.

Proletarcu želim v tem letu k njegovi 35-letnici mnogo uspeha, ki ga zasluži, kajti za nas delavce je že veliko storil in to bo vršil še v naprej.

Zeleti je, da bi se ga oprileli in prišli v naeš vrste vsi zavredni delavci, tudi tisti, ki so šli od nas v komunistično fronto. Delujmo roka v roki za boljše življenje vsega delavstva na podlagi socialističnega programa, kajti edino v tem je rešitev za delavski razred.

Živel naš delavski list Proletarec še mnoga leta.

Anton Tratnik.

Priložnost v Chicagu

NAPRODAJ sidana hiša s 6 stanovanji, ki donaja \$160 stanarine mesečno. Centralna kurjava. Cena samo \$6500. Treba plačati takoj le \$2000. V to prvo vplačilo sprejem tudi delnice stavbinskega društva namesto gotovine.

ANTON JORDAN,
2622 S. Harding Ave., Chicago, Ill.
Tel. Lawndale 7182.

Prepričali ste se,

da je AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR za leto 1940 knjiga, ki je vredna, da jo čita vsakdo, zmožen našega jezika.

Ker se je vsebina koledarja dopadla vam, se bo tudi drugim, ki ga še niso čitali. Priporočite ga jim, ali pa naročite par izvodov vi, ker jih boste mednje na ta način še najlaglje razpečali. S tem sodelovanjem boste pomagali, da bo koledar čimprej ves razprodan.

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

Čudne reči se gode. Rev. Trunk, glavni članek Amerikanskega Slovenca, je postal strasten boljševek in zagovornik ruskega upada na Finsko. Liberalni Enakopravnosti se Trunkov "boljševeizm" dopade toliko, da ga ponatiskuje.

Slovenskega jezika ne bo še konec, kajti uče se ga celo divjaki, ako je verjeti Am. Slovenca z dne 9. januarja, v katerem piše misijonar pater Bogomil Trampuš, da širi vero naših dedov med divjaki Kivarci v Ekvadorju. Pravi, da ima med njimi že štiri "slovenske šole z 286 učenci in učenkami". Vseh divjakov Kivarcev, ki spadajo v njegovo misijonsko področje, je 12.754. Ako se mu posreči vse poslovenčiti, bo to v Južni in Severni Ameriki druga največja slovanska postojanka.

Zupljani so podaniki. To priznava Am. Domovina z dne 6. jan. s sledečim naslovom preko dveh kolon: "Rt. Rev. Msgr. Vitus Hribar izraža voščila in gotova navodila svojim nekdanjim podanikom." Včasih so Vitusovi podaniki mislili, da so bili le Franc-Jožefovi podaniki, a prišli so iz enega podanikstva pod drugega, čeprav so se iz monarhije priselili v republiko.

Čistka v Rusiji bi bila zdaj posebno potrebna, kajti še je čas. Koristila pa bi Rusiji le, če bi z njenega vodstva pomela oni, ki so poslali po nepotrebem v uničenje tisoče življenj.

Roosevelt bi moral čitati svetovni slovenski dnevnik, pa se bi iz njega poučil, da ni pametno, kar počne, kajti njegova politika tira to deželo v državni socializem. Kaj bo, kaj bo!

Tudi Hrvatski Svijet v New Yorku se je razljutil nad Finsko in onimi, ki z njo simpatizirajo. Priobčil je dolg uredniški članek proti nji (po gradivu, s kakršnim zalaga nalvneže propagandni biro kominterne) in kliče, da se naj mi v Ameriki brigajmo le za stvari na tej strani. Naivčina ne ve, ali ne

razume, da je napisala ves članek edino vsled brige za Moskvo.

Kakšen bo mir? Zdaj ljudje ugibajo le o vojni, miru še nihče ne pričakuje, niti papež ne. Ampak enkrat le pride do miru. In ako spet Nemčija pade, kakor leta 1918, tedaj bo to dan maščevanja za Poljake in Čehe. Za Nemce v onih krajih se bo potem vojna šele pričela.

Prosperiteta, ki so jo mnogi v tej deželi pričakovali od vojne, se ni uresničila. Izvoz ameriškega blaga v inozemstvo se v splošnem v primeri z letom 1938 lani ni povečal.

Dnevnika, ki ju imajo katoliški Slovenci v Ameriki, sta si glede Rusije popolnoma nasprotna. Am. Domovina, ki se je drži posvetna duhovščina v Clevelandu, je protiruska in protiboljševiška, dočim je Am. Slovenec s svojim glasnim člankarjem Trunkom rusofilski in zagovarja njeno sedanjost vojno bolj kakor pa komunistični Daily Worker.

Radikalizem na distanco je sport onih, ki nečajo biti radikalni tam, kjer žive, nego celo sabotirajo aktivnosti radikalcev. Radikalci na distanco so revolucionarni za Rusijo, navdušujejo se za revolucijo v Jugoslaviji, a da bi tu kaj storiili zanjo — bogdaj!

Dr. Vladko Maček je izdal hrvatski narod. Tako trdi Nezavisna Hrvatska Država v Pittsburghu, ki se bori dalje, da osvobodi slavno Hrvatsko izpod Srbov in komunizma. Nekaj šale je pač potrebno tudi Hrvatom.

"Napreži" je radniški demokratski list. Tako ga označuje komunistični Radniški Glasnik v dvokolonskem naznanilu, o selitvi Napreža iz Pittsburgha, kjer je propadel, v Cleveland, kjer si bo iskal oživetja, kakor bolnik, ki je poslan s slabega v boljše podnebje. Zanimivo je pri tem le to, da se komunisti še zmerom sramujejo svojega "prepričanja", pa so rajše

je napredni in demokratski... Naznanilo v Radniškem Glasniku je podpisano "za uredništvo Napreža" Matt Spoler.

Hrvatska Napredna Tiskara v Pittsburghu je v stiski in ob enem še zmerom ob unijski znak. "Unijsko" glasilo, ki se postavlja s svojo tiskarno, pa je od unijske tiskarne proglašena za neunijsko podvzetje! In čudno! Hrvatski komunisti so za ustanovitev te tiskarne nabrali okrog osem tisoč dolarjev čiste gotovine še predno se je pričela, potem še poldrugetisoč, in zdaj spet in spet, in v izdaji z dne 11. januarja jamrajo, da jih še tlačijo k tlom dolg, ki ga je 10 tisoč dolarjev za tiskarno. Ko je bila v Chicagu, so rekli, da se jim izplačuje. Ampak ne zadosti — v Pittsburghu bo triumfalno uspevala posebno s pomočjo članov, ki so veljavni ljudje v unijah CIO in drugi v AFL. Kaj je narobe bodisi z Radniškimi Glasnikom ali z njegovo Hrvatsko napredno tiskarno? Kajti trgovsko podjetje, kot je tiskarna, se bi moralo po subvenciji deset tisoč dolarjev vendarje splačevati s svojimi dohodki — mar ne?

Finančno poročilo o Slovenskem dnevu v zapadni Pennsylvaniji

Odbor Slovenskega dneva v Pa., v katerem so označili Matt Spoler kot tajnik, John Dečman kot blagajnik in dr. F. J. Arch kot predsednik, vsi v Pittsburghu, Pa., je prvi teden v januarju tega leta razposlal finančno poročilo o svoji prireditvi, ki se je vršila dne 8. julija lansko leto. Iz njega je razvidno, da so znašali dohodki \$1379.09. Od tega dohodki od programne knjižice \$370.00. Tiketov v zabavne svrhe (amusement tickets) so prodali za \$639.00.

Ako odštejemo od skupne vsote dohodkov označbo "oglasitvi v programni knjižici", dobi mo vsoto preostalih dohodkov le nekaj nad tisoč dolarjev. Isto poročilo istega odbora ugotavlja, da je bilo na prireditvi "slovenskega dneva" 8. julija "v West View Parku kljub slabemu vremenu okrog 10,000 ljudi."

To ugotavlja prej omenjeni odbor, kar pomeni, da je vsakdo izmed navzočih deset tisoč ljudi potrošil povprečno manj kot 10c. Med Slovenci bi bil to čudež, da, še celo med brezposelnimi Slovenci! Par dajmov ponavadi vsak zmerom iztakne.

Ker so prodajali razne stvari na račun tega "dneva" tudi druge, pomeni, da ni povprečen udeležencem potrošil niti 7c, ako jih je bilo res 10,000 navzočih.

Stroški "dneva" v skupni vsoti so glasom istega poročila znašali \$1,109.07. Prebitka s programno knjižico vred je torej le \$270.02, ali le kaka dva desetaka več kot znašajo čisti dohodki programne knjižice.

In to ob udeležbi 10,000 ljudi!

V čem je imel ta "dan" za ljudstvo tako moralno vrednost, poročilo ne pove.

Vsekakor, ker nečemo delati vtisa, da kaj pretiravamo, naj govori finančno poročilo, kakor je nam bilo poslano (v angleščini). Glasi se:

Receipts:	
Amusement tickets sold (19170) at 3 1/2 cts.	\$ 639.00
Program Book advertisements.	370.00
Souvenir badges (515) sold	51.50
Refreshment ticket sales, by Mrs. Mrazak	136.85
by Mrs. Coghe	87.60
by Mrs. Pilak	70.14
Sales commission from Mr. Nick Zurich	3.00
Loan from E. S. Federation of SNPJ Lodges, W. Pa.	5.00
Loan from SNPJ Federation of Western Penna	5.00
Loan from SSPZ Federation, of Western Penna	5.00
Total	\$1,379.09
Disbursements:	
Printing program book	\$ 112.50
Amusement tickets (16170) at 2 1/2 cts.	404.20
Souvenir badges (3000)	95.00
Matt Spoler for Postage	22.86

Matt Spoler for Postage	5.00
Refreshment ticket rolls	15.00
Colonial Bottling Works for beverage	46.86
West View Ice Co. for ice	2.40
Bunting Stamp Co. for Committee badges	2.00
Nick Zurich for Meats and Groceries	21.08
A. J. Simon for Meats and Groceries	82.95
Henry Jevinkar for Baked goods	27.25
Croatian Printing Co. for stationery	12.00
Mrs. Boskovich for aprons	3.48
James Maglich repayment of federation loan	5.00
SNPJ Federation repayment of federation loan	5.00
Mike Horvath for radio program	28.00
Richard McJunkin Co. for ice cream	28.80
SSPZ Federation repayment of loan	5.00
Matt Spoler for Miscellaneous expense	4.88
Ludvik Zupancic for movie films	24.00
Bank checking account serv.	1.00
Paul Klun for P-A system	5.00
G. C. Murphy for paper goods	2.40
Zbanisk meat market for meats and groceries	1.46
Executive Committee, expense	30.96
Frank Golob for beverage	22.85
Orchestra	50.00
James Maglich for soft balls and postage	6.18
Miscellaneous expense	3.86
John Decman for postage	12.50
Refreshments for Ball Players	15.50
Total	\$1,109.97
Cash Balance	270.02
	\$1,379.09

Dr. F. J. Arch, President.
Matt Spoler, Secretary.
John Decman, Treasurer.
Audited by the Auditing Committee, on December 16, 1939, and found to be correct.
Auditing Committee: Paul Klun, F. J. Sumic, Joseph Snelar, Frank J. Lokar.

Svojega moralnega in finančnega neuspeha ti ljudje seveda niso priznali, nego sporočajo, da bodo s "slovenskim dnevom" nadaljevali, na sodelovanje pa so vabljeni vsi "brez razlike verskega in političnega prepričanja".

Komu v korist?

Pojasnijo vam prej navedene njihove lastne številke. Kajti načelnosti ni. Si lahko kar hoče. Ampak na prireditvi ne smeš biti ničesar, razen povabiljenih govornikov, ki tudi ne smejo drugičega kot govoriti v prazno vrečo; načelnost pa je strogo prepovedana. Le odbor jo lahko uporablja s svojimi resolucijami in politiki sebi v korist.

Tak je "slovenski" dan, ki so ga lani Slovincem v Penni zasnovali "komunisti" pri Radniškem Glasniku in trdijo, da jim bo letos "še boljše uspel".

Še o pokojnem sodrugu Lovrencu Gorjupu

Johnstown, Pa. — Ko sem v Proletarcu z dne 27. dec. čital poročilo o smrti Lovrenca Gorjupa, ki je preminul v svojem rojstnem kraju, so se mi obudili spomini na čas, ko je živel med nami in bil skoro leto dni takorekoč član naše družine.

L. 1912 sem živel z družino v poslopu tedaj procvitajočega Slovenskega Izobraževalnega Doma v Franklinu, v katerem je bilo ene dni najbolj živahno zbirališče Slovincem. Tu je bilo petja, godbe, predavanja, sej, veselice in sestankov na koše. Socialistična misel je bila med nami takrat na vrhuncu. Mladi, navdušeni ljudje, polni življenja, upov ter veselja do izobrazbe in napredka. Vse to je imelo veliko privlačno silo, ki je mnoge privabila sem tudi iz drugih nasebin, posebno fante, ki so ostali tu ako so le mogli dobiti stan in hrano (board). Za komfort ni nihče gledal. Nič zato, ako je mala soba služila za spalnico kar štirim ali več osebam. Še tem prijetnejše se jim je zdelo, kot pravi pregovor, da "gluha vkup striha".

Tako se nekega večera pojavi med nami v klubovih prostorih Lovrenc Gorjup. Nihče ga ni poznal, toda s svojo prikupljivo vnanostjo in dobrim humorjem je kmalu potegnil pozornost naše. V pomenkih s fanti je pravil, kje vse je že bil, kaj izkusil in videl. Ničesar ni skrival iz svojega življenja. Še isti večer si je pridobil zaupnost ljudi, ki so ga spoznali,

zlasti med mojimi tedanjimi boardarji (Gostiša, Cempre, Vuga in pokojni Louis Kveder). Rekli so, da bi ga radi imeli v svoji sredi, čeprav so imeli le eno sobo. Končno sem moral privoliti, seveda z odobritvijo moje soproge, ki je vedno skrbela, da so bili gostaši čimboljše postreženi in da jim ni manjkalo hrane.

Lovrenc si je kmalu pridobil pozornost in zaupanje tukaj in v sosednih nasebinah, kot v Kraynu, Dunlu, Lloydelu itd. Kadar je le mogel, je šel med ljudi in jim predaval v prepričani, toda lepo vezani besedi, pomešana s šalami. Zato so ga zelo radi poslušali in vzljubili. V širjenju socialističnih idej je bil uspešen, zgovoren agitator, kajti že njegova osebnost je imela magnetično moč.

Kadar sva bila sama, mi je razlagal dogodke iz svojega življenja, o katerem bfe se dalo napisati celo knjigo. Bil je poln romantike, lepe postave, šaljive, za dovptje nikoli v zadregi. Ni čudno, da je imel tudi mnogo oboževalk.

Omenil mi je, da ni prišel v Ameriko zato, da bi tu garal, kajti imel je izobno prakso v kvartanju. Največje veselje mu je bilo sedeti v kaki boljši družbi in igrati z njo za denar. Med revnejše sloje s tem poslom ni zahajal, kajti od siromašnega delavca ne bi vzel denarja, a privoščil si je toliko bolj bahave, imovitejše ljudi. K nam v Johnstow je prišel, da bo vsaj eno leto delal in ne prijel kart v roke v tem času. In res, dobil je delo na "yardu" in potrpečljivo vozil samokolnico po 10 ur za plačo \$1.40 na dan.

Takrat je bilo pri nas, in menda tudi drugod, zlasti med premogarji v običaju, da so fanje (gostaši) plačevali hrano proporcno, kolikor je prišlo na vsakega za jestvine, kupljene tekomp meseca. V to plačevanje je bil vključen tudi "boarding boss", ki je moral ob enem skrbeti, da ni bil nihče izkoriščan. Gospodinj pa so plačevali po par dolarjev na mesec za kuhno, stan, pranje in posteljo. Zenske so imele takrat z gostaši veliko dela, garale in bile res uboge reve. Vsak dolar so si morale krvavo prislužiti. Vendar to ni motilo nikogar, ako je bil spoznan in poštenost v družbi. Ko so se vrnili s šihca, so bili veseli drug drugega in zbijali šale, kar delne človeku boljše kot pa marsikatero zdravilo. Skratka, med takimi veselimi ljudmi bolezen ne dobi prostora.

Tak življenjski sistem smo si uredili pri nas. Pokojni Louis Kveder je novodošlec Lovrencu Gorjupu radevolje odstopil svoj del postelje v sobi in spal potem v prostorni kuhinji na stari zofi, ki je bila prazna. "Nič zato", je dejal, "samo da bo Lovrenc pri nas ostal." Tako smo potrpežljivo z drugim. Komfort, ki smo ga imeli, bi ga današnja pomohkužena mladina niti ne pogledala.

Louis Kveder je bil v starem kraju odličneje odgojen kot mi drugi. Predno je šel spat, si je oblekel po starokrajski gosposki navadi onih dni v nočno srajco, kar je bilo zmerom predmet zbijanja šal na njegov račun, pokojni Lovrenc pa mu je nadel priimek "papa", ki se ga je prijel namesto prejšnjega "doktorja Kvedra". Slednjega je dobil, ko je še nosil monokel in si pustil rasti "kozji fiks". Majnarji so se šalili in pritiškali nanj toliko časa, da je šel k brivcu in si ga dal odstriči. Drugače jim ne bi mogel biti enakovreden.

V naši družbi, šest po številu, ki smo plačevali hrano, se je kmalu pojavil mal nespoznam. Eden je hotel večkrat teletino, drugi šunko, tretji говedino itd. Najglasnejši je bil Kveder. Zmerom je protestiral, čemu ni vsaj pri vsakem drugem obedu makaronov na mizo. Gostiša je bil za ješprenj s kračo, zopet drugi za štruklje in tako naprej. Pokojni Lovrenc je videl tesnobo uboge gospodinje, ki bi vsem rada ustre-

gla, ter kar diktatorsko uveljavljal svoj predlog, s katerim pa smo sicer soglašali vsi, da naj ima vsakdo izmed nas šestih en dan v tednu, v katerem on sam odloči, kaj naj pride na mizo za obed. Nedelja pa je bila določena gospodinji. Lovrenc je kmalu opazil, da Kveder silno sovraži ješprenj. Bajje mu je enkrat prej dejal, da bi rajše umrl gladu kot ričet jedel. Tako je nas pet večasih glasovalo za "ričet", da smo "atata" dražili. Na povabilo; da naj prisede, je rekel, "kaj bom hodil k mizi, saj vem, da imate ješprenj." Kadar pa je bil njegov dan (sreda), smo natepali makarone. Tistikrat pa se je on imenitno držal.

Mnogo se bi lahko napisalo o pokojnem Gorjupu in njegovem zdravem humorju, ki ga je znal vedno uporabljati o pravem času na pravem mestu. Sosustvoval je s svojim bližnjim, bil je zmerom iskren, zaveden sodrug, v cigar družbi je bilo prijetno. — A. Vidrich.

Louis Zorko piše

Cleveland, O. — Cenjeni sodrug urednik: — Mislim, da mi ne boš zameril, če tudi jaz izrazim svoje misli o sedajni svetovni zmešnjavi, negotovosti in nevarnosti še večjega duševnega in telesnega suženjstva.

Ze sama beseda "vojna" bi morala elektrizirati mozek in možgane vsakemu človeku. Posebno pa se delavstvu, ki dopri naša vsakojake peklenške žrtve in muke. In to v korist malemu odstotku krvososov, ki profitirajo in hočejo še nadalje obdržati svoj krvavi režim. In ta krvava igra in ples se vrši samo zaradi zabosti delavstva samega. Prvič, ker se noče učiti in drugič, ker ni pripravljeno niti z mezinicerni mignitvi v svojo lastno korist. In to drugo izvira iz prvega, ker je ignorantno, ne zna samostojno misliti, da bi razumelo kaj je dobro zanj in kaj mu je v škodo. Sam sišim in čitam, da je ameriško ljudstvo v ogromni večini proti, da bi se Amerika zapletla v vojno. Proti vojni so večinoma vsi študentje in delavstvo, kakor tudi več religioznih organizacij. Vsi ti ljudje večinoma vedo, da ameriška vlada troši milijarde za oboževanje. Ali kaj protestirajo, ali prireajo kakšne demonstracije? Kaj še! Oni slepo verjamejo, da se to vrši v obrambo dežele — za ohranitev ameriške demokracije. Kdor količak razume zemljepisje, mu je jasno, da Ameriki ne preti zunanj napad, ker bi bilo blažnost vsakega, ki bi se kaj takega postopil. Kaj pa bo potem Amerika z orožjem? Otroci se menda ne bodo igrali z njim. Tu tiči zajec, ki ga je treba spraviti izpod grma. Kaj pa, če se bo delavstvo v Evropi. Aziji in drugod naveličalo prenašati neznosne razmere in bo izvolilo svojo vlado, katera ne bo pustila, da bi kapitalisti še nadalje izkoriščali njihovo ljudstvo. Takrat bodo ameriški magnati zavpili, da so v nevarnosti ameriški interesi, sveta dolžnost te dežele pa je, da jih protektira. In zabita masa bo norela od patriotizma in preljvala kri — za koga! Za svoje krvosose seveda.

Morda se bo tudi ameriško delavstvo enkrat naveličalo

MILLER'S CAFE
5205 St. Clair Ave., Cleveland, O.
Fino pivo, vino in žganje. Vsak petek ribja večerja, ob sobotah kozkojša. — Fina potrežba.
Dobra godba.

Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00.

Ustanovljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

brezposelnosti in nesigurnosti, pa bo izvolilo svojo vlado. Ako pa se ljudstvo trdno ne organizira, bodo kapitalisti in bankirji, z armado na svoji strani, lahko ovrgli tudi delavsko vlado, voditelje likvidirali in manj nevarne pozapri.

Vse to se že indirektno dogaja danes. Jasno pa je bil ta proces izražen za časa civilne vojne v Španiji. Kaj torej more napraviti pečica dobro mislečih ljudi? Če delavcem govoriš, da vojna je pekeln in da jo delavstvo lahko prepreči, če se močno organizira politično in industrialno, ti bodo potrdili. Če jih pa vprašaš, da bi stopili v organizacijo, je pa vse polno izgovorov. Če jim praviš, da delavstvo ne bo prišlo prej do svojih pravic, dokler ne bo močno organizirano in razredno zavedno, to bo pa šele takrat, ko bo delavsko časopisje tako razširjeno kot je sedaj kapitalistično, ti tudi dajo prav. Če jih pa vprašaš, kakšne časopise dobivajo v hišo, pa izveš, da niti enega delavskega ne! Vprašaš, če bi se naročili na ta ali ta delavski list, kaj še! Spet polno izgovorov.

Včasih si belim glavo, kaj bo vse iz tega prišlo. In če si jo bolj belim, ne morem videti ne ene svetle točke v bližnji bodočnosti za svetovni proletarijat. Ker vedno pridem nazaj; če bi delavstvo se hotelo učiti in misliti in delati v korist sebi — svojega razreda. Ali kaj, ker noče.

Sedaj pa še ta brutalni napad na malo in progresivno Finsko in to po zaslugi enega krvoloča, ki mu je prišlo v kri in meso, da bo vladar Azije in Evrope in najbrže si domišljuje — da postane poglavar celega sveta. Če bi bilo v Stalinu kaj človeka in bi mu bili Marksovi nauki pri srcu, bi vpeljal v Rusiji demokratično socialistično vlado in gledal nato, da se komunistična in socialistična internacionala zblizi za skupno sodelovanje svetovnega proletarijata. Če bi Stalin na to delal, ne bi bilo na svetu sile, ki bi ji sploh v glavo padlo, da bi napadla Sovjetsko Rusijo. Danes pa trepeče pred malo Finsko, ki bo gotovo izkpravela za svojo samostojnost in demokracijo.

Narobe svet, ker mu vladajo diktatorji in ignoranca.

Ampak prišel bo čas, ko se bo delavsko ljudstvo pripravljeno učiti in misliti. Organiziralo se bo in z združenimi močmi pometlo z vsemi diktatorji in kapitalističnimi sistemi ter si ustvarilo pravo socialno demokracijo, kjer bodo živeli narod z narodom, človek s človekom v miru, zadovoljstvu in blagostanju. Takrat ne bodo tekmovali, kdo bo iznašel boljše orožje za uničenje drug drugega, pač pa bo tekma samo v kulturnem smislu, v delu za izboljšanje življenjskih razmer v korist vseh ljudi.

Louis Zorko.

PRISTOPAJTE K
SLOVENSKEM NARODNI
PODPORNI JEDNOTI
NAROČITE SI DNEVNIK
"PROSVETA"
Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00.

Ustanovljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

Radost v družini... manj dela za vas!

Celo navadna jedila so bolj tečna in vabljiva, pa tudi izredne pojedine se z lahkoto skuha jo na

Modernem plinskem štedilniku

• Tudi navadna jedila so bolj okusna, ako jih skuhate na modernem plinskem štedilniku. Novi predmeti, kot temperaturni kontrolnik, gorilci, brojlerji in izredna insulirana notranjost, nudi vašemu kuhanju in peki uspeh kakršnega še doslej niste imeli — jestvine bodo okusnejše in rednejše in va družina jih bo vesela.
Pridite in ogledjte si te nove modele, kajti pomenili bodo mnogo za vas in vašo družino.

ZDAJ NA "RAZPRODAJNI" CENI
1939 CROWN
Plinski štedilnik
SAMO \$7450
z vašo staro pečjo

Popolni z vročinskimi kontrolnikom, dobro insulirana notranjost, digitalni brojler, avtomatni prizigalnik, velik predal za posodo, vsa porcelanostna glazirano izgotovljena.

UGODNI POGOJI. Malo naplačilo, ostanek z malimi prepisnimi stroški z vašim mesečnim računom za plin.

PUBLIC SERVICE STORE
Other Dealers Are Also Offering Outstanding Gas Range Values

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA

Zbral Charles Pogorelec

Girard, O. Od tu sta se zadnji teden oglasila John Kosin in John Tameek. Prvi je poslal 4, drugi dve naročnini; John Bogatay pa je pisal po novi imenik naročnikov v njihovi naselbini.

Chicago, Ill. Pri nas, v domači vasi, smo bili zadnja dva tedna takole aktivni: Tone Zaitz in Peter Verhovnik sta bila pridna s prodajo koledarja na južni strani naše vasi. Ker je bilo odjemalcev več kot sta naročila koledarjev je Peter pisal po nadaljnje iztise. Provizijo sta dala v tiskovni fond. Tone je tudi obnovil naročnino, zraven pa poslal še Viljem Rusovo, ki že mnogo let tajnikuje pri SSPZ in je tudi naročnik Proletarca že mnogo let. — Ježe Zore je prispeval \$2.00 listu v podporo kot novoletno darilo; Frances Vreček je plačala 5 koledarjev in vzela še enega; upravičeno je dobil 18 naročnin. Don Lotrich 2, to pot nove, in dobil jih je kar na "long distance", iz metropole namreč. Upati je, da mu naši clevelandski sodruzi ne bodo "fous"; Frank Zaitz je dobil 6 naročnin, France Podpice se je oglašil s dvema, pa en koledar je vzel. Oglasil se je v uradu tudi naš stari znanec iz bližnjega Lyonsa, Martin Potokar. Obnovil je naročnino, kupil koledar in prispeval listu v podporo \$1.25.

Warren, O. Joseph Jež je poslal dve naročnini, \$5.00 v tiskovni sklad in naročil se en koledar.

Sharon, Pa. Jože Cvelbar je poslal novce za koledarje, \$3.75 v tiskovni fond, 4 naročnine in naročil še dva koledarja. Tone Zidanšek je poslal 2 naročnini.

Cleveland, O. Tone Jankovič je poslal 6 naročnin in vsoto za 100 koledarjev; John Krebel 5 naročnin; Jennie Dagarin 7, Anna Barbić pa je poslala nadaljnje vsoto za prodajo koledarjev in \$6.70 v tiskovni fond.

Parkhill, Pa. Od tu je poslal dve naročnini Frank Podboy, iz bližnjega Johnstowna pa sta jih poslala Rak-Langerholc 3 in Andrew Vidrich 2, to pot nove.

Windsor Heights, W. Va. John Vidmar je naročil se en koledar in poslal \$2.85 podporo listu.

Sygan, Pa. Lovrene Kavčić je poslal 3 naročnine in vsoto za prodano koledarje, katere sta razpečala s s. Frankom Pustovrhom.

Oglesby, Ill. Anton Udovich je posetil Silvestrovo zabavo kluba št. 1 JSZ, in ustavil se tudi v našem uradu, kjer je izročil vsoto za 65 koledarjev in \$2.40 podporo listu.

Little Falls, N. Y. Frank Gregorin je poslal novce za prodajo koledarjev, naročil še dva,

provizijo pa prispeval v tiskovni fond in zraven še nekaj dodal.

West Allis, Wis. Anton Jeršič je poslal 6 naročnin. Za Proletarcevo zastopnico je bila na seji kluba št. 180 JSZ izvoljena s. Mary Musich.

Waukegan, Ill. Martin Judnich je poslal še dve naročnini, Anna Mahnich pa \$5.55 v tiskovni fond in \$12 članarino Prosветni matiči od Gospodnjanskega kluba SND. V pismu pravi: "Že dolgo se nisem oglašila, to pa ne pomeni, da sem šla v pokoj; dela je vedno dovolj, malo tu, malo tam, pa mi čas kar prehito mineva. Če bo le mogoče se vidimo na 35-letni proslavi našega glasila Proletarca v Chicagu. Sploh pa, mi tu v naši dvojni naselbini bomo storili svojo dolžnost napram Proletarcu, kot vedno." To je dobra vest in to toliko bolj ker vemo, da so naši sodruzi in sodružice ter številni somišljeniki vedno na mestu v vseh naših akcijah in zaslužijo vsled tega vse priznanje.

Detroit, Mich. Peter Benedičet je poslal vsoto za oglaševanje v koledarju, istotako John Zornik, Joseph Klarich 4 naročnine, od teh dve novi in novce za prodano koledarje. Naj omenim, da je zadnje čase obnovil več naročnikov naročnino direktno, nekateri z opombami, da so sicer čakali zastopnika, a ker ga ni bilo, so jo poslali sami. Izgleda, da naši agitatorji v avtnem mestu niso tako aktivni kot bi bilo želeli in kot bi od napredne naselbine, kot je detroitska, pričakovali.

Milwaukee, Wis. Leonard Alper je poslal 12 naročnin in novce za oglaševanje v koledarju. Med naročninami je bilo tudi par novih. Naš agilitator Jacob Rožič se nahaja v bolnišnici. Zelimo mu skorajšnjega okrevanja. Tajništvo kluba št. 37 JSZ je prevzela z Novim letom sodružica Kristina Podjavoršek. Ker jo poznamo kot vneto in agilno sodružico, smo prepričani, da bo klub pod njenim vodstvom dobro uspeval. Razume se, da bo potrebovala tudi sodelovanja, katerega ji bodo sodruzi in sodružice brez dvoma nudili.

Forest City, Pa. Anthony Drasler ml. je poslal 5 naročnin in naročil še 6 koledarjev.

Moon Run, Pa. Jennie Jerala se je oglašila še z eno naročnino.

Red Lodge, Mont. Kajetan Erznok je poslal 3 naročnine in vsoto za prodano koledarje, njegova soproga Mici, ki je tajnica društva št. 81 SNPJ, pa dostavlja, da tudi v tekočem letu ostanejo v Prosветni matiči.

Onaga, W. Va. John Gallon je naročil znamke za klub št. 228 JSZ, zraven pa priložil tudi eno naročnino.

Crafton, Pa. Pred kratkem smo omenili aktivnosti s. Tone Petrovicha, ki je eden najboljših agilnih sodrugov pri zbiranju pripevkov v tiskovni fond. Zadnji teden se je spet oglašil. Pravi, da se je udeležil Silvestrovo zabave samostojnega društva in ob tej priliki zbral za Proletarca \$6.00.

Aliquippa, Pa. George Smrekar je poslal 2 naročnini, 50c podporo listu in naročil se en koledar. Mrs. Theresa Gersel pa je poslala letoletno naročnino Prosветni matiči za št. 122 SNPJ in za samostojno društvo "Sokol".

McIntyre, Pa. Vinko Yaksetich je poslal obnovo naročnine za "župana" Antona Modica, svojo pa pošlje v par tednih, in morda še katero zraven.

Strabane, Pa. John Terčelj je poslal vsoto za oglaševanje v koledarju in vsoto \$2.20 podporo listu, ki je bila zbrana v veseli družbi po seji dramskega kluba "Soča".

IZ KANSASA

Danes pa, za spremembo, nekaj "lovskih novic". "Vse mi bodo letos ti prokleti zajci požrlji, in nobenega hudiča ni po njeh," se hudeje in jamra bližnji farmer. No, sem si mislil, se je obrnilo! Marsikateri majnar se spomni, kako dolge korake je moral večasi delati, s puško v roki, če ga je zalotil razjarjeni farmer na njegovem zemljišču, kamor je prišel iskati par ubogih zajčkov za "chicken stew". Drl se je nekoč nad menoj, kot da sem mu odnesel celo kravo, da si sem navadno še zajčka težko dobil, razun kadar se je ves spehan usedel za odhiti.

V zadnjih par letih se je zajčja nadloga v teh krajih grozno pomnožila. Nekaj so temu vzrok suhe pomladi, ker v deževju veliko mladičev vtone po luknjah. Drugi važen vzrok je pa bolezen tularemia ali zajčja mrzlica, ki se jo človek nadeže bodisi pri odiranju kože ali pa pri rezanju surovega mesa. Nemogoče je namreč vedeti, kateri zajec je okužen in kateri ni. Morda jih lovec pobije sto, pa ni niti enega okuženega med njimi, lahko pa je prvi, ki ga dobi, da mu povzroči odlogi.

Zdravniški urad svari, da se je letos ta bolezen v teh krajih razširila kot še nikdar prej. Slučajni obolenja so lahki ali pa tudi težki, ki se končajo s smrtno. Rojak, ki je lansko leto dobil to bolezen, mi je pravil, da je teden dni ležal v bolnišnici nezavesten. Mesec potem je bil na bergljah in dans po enem letu, še nima tistega zdravja kot prej.

Znanec, ki je v državni službi za ohranitev divjačine, nam je pravil, da se je ta bolezen, zaradi zadnjih par zelo milih zim, razširila iz juga, kjer je že stara stvar. Razširja jo jo klošči, ki se jih nalezajo zajec, ko se valja po tleh. Bolezen, ako jo zdravnik takoj pravilno ugotovi, ni huda in traja le par tednov. Toda prvi simptomi so tako podobni raznim drugim boleznim, da malo kateri zdravnik takoj spozna pravo bolezen. In med tem ko ga zdravi za vse mogoče druge bolezni, zamudi dragocen čas. Najbolje jo je pravilno dognati potem preiskave krvi v laboratoriju. Edini tak laboratorij je do zdaj, po njegovem zatrdilu, v Kansas Cityju.

Okužen se prepreči, ako človek pri odiranju kože rabi gumijaste rokavice, ravno tako pri ravnanju s surovim zajčjim mesom. Posebno nevarno je, ako ima človek kako prasko ali odrtno na roki. Priporočajo umivanje v topli vodi z milom, ali pa v alkoholu. Najvarnejši način so pa gumijaste rokavice. Kuhano meso, po zatrdilu zdravnikov, ni več nevarno.

Ni čuda torej, če lovec niso več navdušeni za zajčji lov. Nekateri jih streljajo in potem puste kar na polju. Razne farmerske organizacije priporočajo strihnin za pokončevanje teh škodljivcev, ker je veliko cenejši kot strelni naboj. Eno unča tega strupa zadostuje za pokončanje sto zajcev.

Pred tednom dni mi je rojak kazal skladnico zajcev. S sinom in sosedom je šel na lov, na par milj oddaljeno farmo.

V nekaj urah so jih pobili in pripeljali domov 124 zajcev. "Zilica mi ne da mira, pa moram iti za njimi, tularemija gor ali dol," mi je pravil. "Sicer pa ne vem kaj bomo z njimi. Zajci pečeni, zajci v omaki, prezervirani v steklenicah, zajče klobase, pa bomo še sami krmalu po zajčje skakali," se je norčeval. — A. Shular.

RAZNOTEROSTI

Bridgeport, O. — Razmere, ki so se koncem minulega leta nekoliko izboljšale, so se v teh krajih znova poslabšale. Dne 5. jan. so zaprli eno največjih jeklaren v tem kraju—Laughlin Mill. Obratovala je le dva meseca. Za popravila v nji je jeklarski trust potrošil \$100,000, ampak ker mu ni meslo, je obrat ukinil in 1,600 delavcev je na cesti radi tega. Tudi več premogovnikov je prenehalo z obratom, nekateri pa ga omejit. V edini veliki rovi na Blaine, v katerem je zaposlenih mnogo naših rojakov, pravijo, da bodo namestili moderne stroje, kar tudi pomeni, da bo mnogo premozarjev poslanih med brezposelne.

Tako vidimo, da masa trpi, a da bi se kaj pobrigala zase, to ne. Le godrnja in kolne.

Pri volitvah v odbore društva in klubov se pri nas ni dosti spreminilo.

Društvi št. 13 in 640 SNPJ prirediti veliko zabavo 30. marca.

Seja tukajšnje federacije SNPJ 31. decembra je bila zelo dobra. Pri Prosветni matiči še ostane. Med udeleženci se je nabralo par dolarjev v podporo Proletarcu. Sklenili so s sodelovanjem z drugimi federacijami prirediti posebno slavo pod imenom dan SNPJ, toda seje 7. jan., ki se je vršila v ta namen v Akronu, se radi zasneženja in ledu po cestah tukajšnji zastopniki niso mogli udeležiti.

Klub št. 11 JSZ priredi majsko slavo v soboto 27. aprila. Ob tej priliki bomo čuli na sponoru dva okteta socialistične Zarje iz Clevelanda.

Joseph Snoy.

Novi odbor družabnega kluba Slovenci center

Chicago. — Dasi je bil večer 13. januarja jako deževen, se je letne seje Družabnega kluba Slovenci center vseeno udeležilo prilično število članov. Tajnik Ray Božičnik je poročal, da ima klub 170 članov. Članarina je \$1 na leto. Posebno živahna je bila razprava o sugestiji za povečanje klubovih prostorov in o povečanju agitacije za pridobitev več mladine v klub.

Po seji so bili navzoči postreženi s krvavicami, ki jih je v ta namen dal klubu rojak Kegel v Willow Springsu, in z sežljem ter kavo. Tudi pijača je bila brezplačna.

V odbor za to leto so izvoljeni, F. S. Tauchar, predsednik, (dosedanji predsednik Fr. Alesh ni več kandidiral); John Sprohar, podpredsednik; Ray Božičnik, tajnik; Joseph Turpin, zapisnikar (slednji trije so bili ponovno izvoljeni). Nadzorni odbor: Frank Alesh, Math Cukale, Joseph Drasler, Frank Sodnik in Math Kure.

Balinišni odbor: John Sprohar, Frances Vider in Frank Zajec iz south side.

Upravitelj klubovih prostorov je Luka Groser.

Bilo je sklenjeno, da priredi klub v tem letu za svoje člane in prijatelje najmanj tri domače zabave. — Poročevalec.

Smrt rojaka

Pueblo, Colo. — Tu je umrl 8. januarja črnogoljski rojak Niek Staresinić, ki je bil v naselbini zelo dobro poznan. Pred leti je služil mnogim za tolmača na sodiščih in tudi sam prevzemal razne tožarske zadeve. Računal je ljudem za to postrežbo kolikor je mogel. Marsikdo se je pozneje pritoževal, da je moral — predno je opravil s svojim tolmačem pravnim zastopnikom, zelo globoko poseči v žep.

Pokojni Staresinić je nekoč poskušal ustanoviti zadruho in prodajal delnice po \$10. Stvar se ni obnesla in ljudje so tirjali denar nazaj. Nekaj časa se je

Po 23 letih spet samostojen

Biti 23 let v ječi je tragična stvar, posebno, ako je človek v nji po nedolžnem. Ampak Warren K. Billings si s tem ni belil glave. Čakal je, da

WARREN K. BILLINGS

ga osvobodilo, in res je bil izpuščen potem, ko je Tom Mooney bil proglašen nekriminološka, radi katerega sta bila obsojena on in Billings. Slednji si po osvoboditvi ni iskal "notoričete", nego se lotil svojega urarskega poklica, ki ga je opravljal tudi v ječi. Pravijo, da je v nji popravil nad 10,000 ur.

pečal z gostilniško obrtjo, in pred tem z grocerijsko trgovino. Star je bil blizu 78 let. V Puebloju je živel 50 let.

Poročevalec.

Jugoslovanski senat

Jugoslavija ima po novi preuredbi svojega volilnega in parlamentarnega reda senat, v katerega izvolijo volilci v vsi državi 47 senatorjev, istotoliko pa jih imenuje kralj, oziroma njegovi namestniki. Na vsakih 200,000 prebivalcev pride en senator. Izmed teh jih ima Hrvatska 13, Slovenija 4, ostali pa odpadejo na druge banovine. Volitve so javne, kandidirati pa smejo le taki, ki so nad 45 let stari, ki so si iztekli zasluge za državo in so že imeli razne javne urade. Težje je torej priti v jugoslovanski senat kakor v ameriški zvezni senat, dasi ima ameriški zakonodajno moč, tam pa je senatorstvo v glavnem le čast.

Goveda v Jugoslaviji

V Jugoslaviji so našeli 375,000 glav goveje živine. Za preskrbo vojaštva se porabi v mirnih časih dnevno po 150,000 kg. mesa. Izvoz goveje živine se je v prošlih mesecih povečal posebno v Nemčijo, dočim so cene v domačih mesnicah mesu tako poskočile, da si ga slabo plačani delavci sploh ne morejo privoščiti.

Tudi "večni" Rim raste

Italijani so že dolgo dobo želeli, da bi postal Rim milijonsko mesto, v zvezi vsemu je rastel jako počasi. Še pred kakimi desetimi leti je imel komaj 800,000 prebivalcev, zdaj pa jih cenijo na 1,322,000.

Presojanje dogodkov doma in po svetu

(Nadaljevanje s 1. strani.)

šah je korakalo mimo njega. Ako je vest resnična, morda pa le pride do zblizanja med Hrvat in Srbi.

Ameriški prostovoljci na Finskem so strinjani v svojo ameriški četo. Večinoma so to ameriški fantje finskega pokolenja. Pravijo, da jih je prišlo tja že več sto in še mnogo več jih pričakujejo. Velike skupine prostovoljcev so na Finskem tudi iz Švedske in Norveške. Iz Italije jih tam ni, čeprav je propagandni aparat trdil, da ima Mussolini na Finskem že čela krđela letalcev in vojnih aeroplanov. Na Finskem je za Italijane premrzlo.

Zdravstvo v industriji je stvar, ki se tiče vseh delavcev. Stotisoče si jih vsako leto nakoplje to ali ono industrijno bolezen — to je, valed posledic nezdravega dela. V Chicagu se je prošli ponedeljek pričel kongres, na katerem razpravljajo, kako zdravstvene razmere v industriji izboljšati in s tem otepeti zdravje in življenje čimvečjega števila delavcev.

Imenik zastopnikov Proletarca

Kdor želi prevzeti zastopstvo za nabiranje naročnikov Proletarca, prodajati Am. družinski koledar brošure in knjige, naj piše upravništvo, ki bo poslalo potrebne listine in informacije. Na tu približne zastopnike apeliramo, naj skušajo ob vsaki ugodni priliki pridobivati naročnike temu listu. Pravezprav je dolžnost vsakega slovenskega zavednega delavca agitirati za svoje glasilo Proletarce.

Ako je ime kakega zastopnika v sledečem seznamu izpuščeno, naj nam sporoči pa bomo imenik radevolje popravili.

CALIFORNIA.

Fontana: Anton Blasich.
Oakland: Anton Tomič.
Los Angeles: Frank Novak.
San Francisco: A. Leksan.

COLORADO.

Crested Butte: Ant. Slobodnik.
Pueblo: Fr. Boltezar.
Walsenburg in okolica: Frank L. Tomič.

ILLINOIS.

Chicago: Frank Benčina, Frank Bizjak, Joseph Drasler, Joseph Oblak, Chas. Pogorelec, Peter Verhovnik in Frank Zaitz.
Cicero-Berwyn: Kristina Turpin.
La Salle-Oglesby: Frank Martinjak in Anton Udovich.
Springfield: Joseph Ovca in John Goršek.
Virden: Fr. Herlich.
Waukegan-No. Chicago: Martin Judnich.

INDIANA.

Clinton: Ignac Spendal.
Indianapolis: Mary Stroj.

KANSAS.

Arma: Anton Sular.
West Mineral: John Marolt.

MICHIGAN.

Detroit: John Zornik, Joseph Klarich in John Plachtar.

MINNESOTA.

Buhl: Max Mariz.
Chisholm: Frank Klun.
Duluth: John Kobi.
Ely: John Teran.

MONTANA.

East Helena: Joseph Mihelich.
Klein: Peter Yellar.
Red Lodge: K. Erznoknik.

NEW JERSEY.

Elizabeth: Amalia Oblak.

NEW YORK.

Gowanda: John Matekovich.

NEW MEXICO.

Sugarite: Anton Orožen.

OHIO.

Akron - Kenmore - Barberton: Max Kotnik in Mike Kopic.
Blaine: John Vitez.
Bridgeport: Joseph Snoy.
Cleveland: John Krebel, Anton Jankovič, Jennie Dagarin in Joseph Lever.

PRIREDBE KLUBOV J. S. Z.

JANUAR

DETROIT, MICH. — V nedeljo 21. januarja koncert pevskega zbora "Svoboda".

MAREC

CHICAGO, ILL. — Slavje 35-letnice Proletarca v nedeljo 3. marca v dvorani SNPJ.

WAUKEGAN, ILL. — Kartna zabava kluba št. 45 JSZ v soboto večer 9. marca v epodnih prostorih SND.

CHICAGO, ILL. — Koncerti "Sve" v nedeljo 31. marca v dvorani SNPJ.

APRIL

CLEVELAND, O. — Pomladanski koncert soc. Zarje v nedeljo 7. aprila v SND na St. Clair Ave.

BRIDGEPORT, O. — Majsko prireditve kluba Naprej št. 11 JSZ v soboto 27. aprila v društveni dvorani.

JUNIJ

CHICAGO, ILL. — Piknik in korist Proletarce v nedeljo 30. junija na Keglovem vrtu in Willow Springsu.

STRABANE, PA. — Piknik konferenec klubov JSZ in Prosветne matice za zap. Pennsilvanijo v nedeljo 30. junija na Drenikovih prostorih.

JULIJ

CLEVELAND, O. — Piknik kluba št. 27 JSZ in soc. Zarje v nedeljo 14. julija na farmi federacije SNPJ.

AVGUST

STRABANE, PA. — Piknik kluba št. 118 JSZ v nedeljo 18. avgusta na Drenikovih prostorih.

NOVEMBER

CLEVELAND, O. Na Zahvalni dan v četrtek 21. novembra koncerti soc. Zarje v SND, St. Clair Ave.

Girard: John Kosin in John Bogatay.
Glencoe: Albina Kravanja.
Lisbon-Power Point: Jacob Bergant.
Powhatan Point: John Krajl.
Pinney Fork: Frank Završnik.
Warren: Joseph Jež.

PENNSYLVANIA.

Aliquippa: Geo. Smrekar, Bartol Yerrant.
Burgottstown-Slovan: Joseph Krmel.
Crafton-Moon Run: Jennie Jerala.
Cancercburg-Strabane: John Terčelj in Marko Tekavec.
Export: Jca. Britz.
Forest City: Anthony Drasler Jr.
Point Marion: Tony Zupančič.
Hermine: Anton Zornik.
Imperial: Frank Augustin.

Johnstown in okolica: Andrew Vidrich, John Rak in Ilija Bubalo.
Latrobe: John in Mary Fradel.
Lawrence: Louis Britz.
Library: Nick Triller.
Meadowlands: Martin Baitz.
Park Hill - Conemaugh: Frank Podboy.
Sharon: Joseph Cvelbar.
St. Michael: Frank Kunstek.
Sygan: Lovrene Kavčić.

Potovalni zastopnik Proletarca, Ameriškega družinskega koledarja in Majskega Glasa za zapadno Penno Anton Zornik, Hermine, Pa.

WASHINGTON.

Seattle: Lucas Debeljak.

WEST VIRGINIA.

Star City: Lawrence Selak.
Thomas: Lenhart Werdinck.

WISCONSIN.

Milwaukee: Jacob Rozic, Leonard Alper in Mary Mihelich.
Sheboygan: Fr. Stih.
West Allis: Mary Musich.
Willard: Mike Krulitz.

WYOMING.

Kemmerer in okolica: Anton Tratnik in John H. Krzinski.
Rock Springs: John Jereb.

Higijena v Bosni

Zdravstvene razmere v Bosni in Heregovini so kričeče slabe. Vasi v teh krajih so primitivne in izgleda, da se oblast ne more ali noče resno zavezati, da bi to ljudstvo dvignila na višjo kulturno in gospodarsko stopnjo. Tudi spolna higijena je zanemarjena, kajti iz jugoslovanskih listov povzemamo, da so v Bosni zdravniško ugotovili sto tisoč na sifilisu bolnih ljudi.

Listen to and Advertise over
PALANDECH'S YUGOSLAV RADIO

Folk Songs and Music
Tamburitza Orchestra

Station WWAE, Every Sunday 1 to 2 536 S. Clark St., Chicago — Har. 3006

BARETINCIC & SON

POGREBNI ZAVOD
Tel. 1475
424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN AND SURGEON
OFFICE HOURS:
2:00—4:00; 7:00—8:30 Daily
At 3724 W. 26th Street
Tel. Crawford 2212
At 1858 W. Cermak Rd
4:30—6:00 p. m. Daily
Tel. Canal 1100
Wednesday and Sunday by appointments only
Residence Tel.: Crawford 8440
If no answer — Call Austin 5700

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUSTVA. DESET
ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUSTVO

NAROCI SE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

JSF Convention in July

In accordance with the decision of the Yugoslav Socialist Federation's Executive Committee, reached at its meeting Jan. 5 held in conjunction with the JSF Educational Bureau Executive, the XII regular convention of the Federation will be held in Cleveland, O. beginning on Thursday — Fourth of July — and concluded on Saturday, leaving Sunday for final concluding business and departure of delegates.

Majority of the Executive Committee members favored Cleveland for the convention city, although final decision is subject to response of Branches 27, 28 and 49 in Cleveland.

It is such as not to warrant holding the convention there. Chicago will be the scene of the meet on the same date.

Privilege of electing delegates is open to all JSF Branches, and all of the 200 fraternal, cultural and other organizations affiliated with the Federation's Educational Bureau.

Slovene C. Social Club Elects 1940 Officers

CHICAGO. — Despite stormy weather, icy thoroughfares and the general gloom accompanying such, the annual meeting at the Center last Saturday of the Slovene Center Social Club was well attended, with many lively and enthusiastic discussions ensuing on future activities and improvements of the club and its club rooms.

The 1940 slate of officers are: Frank Taucar, pres.; John Sprohar, vice pres.; Ray Bozicnik, sec'y; Joseph Turpin, rec. sec'y; and the following Board members, Frank Sodnik, Math Cukale, Joseph Drasler, Math Kure and Frank Alesh. On the bowling committee, which will supervise ballina tournament arrangements throughout the year, are: John Sprohar, Frank Saitz and Frances Vider.

The first meeting at which the new Board meets will be held Feb. 5th at the Center.

Secretary, Ray Bozicnik, reported 170 members paid up to date, plus many delinquents.

A vote of thanks to our member Anton Kegel, of Willow Springs, who donated the delicious sausages served after the meeting, was given.

Your World And Mine

By NORMAN THOMAS

It is a wholesome sign that the supreme court is so unwilling to usurp the functions of congress. The unanimous decisions of the court supporting the power of the national labor relations board to certify bargaining agencies seem to me sound in law and policy.

Let me add that I hope congress will not tinker with the law at this session; it probably won't do a good job in the heat of politics and the board should be allowed a little more time to put its house in order by administrative changes, some of which I think should be made.

The present law, and the law as it might be amended to please either the AFL or the CIO, would still be a weapon which, in the wrong hands could progressively reduce labor organizations nearer and nearer to the status of company unions in reference to the government.

Stalin's Tools

The Communists seem to have resolved to make any Dies committee

The Student Union

Another dramatic attempt to lift the American Student union from the control of the Young Communist league failed when the A. S. U. convention ousted their leading officers and moved to make the organization even more openly the campus front of Stalinism.

Molly Yard, national chairman; Joe Lash, executive secretary; and Agnes Renolds, treasurer; who have all been leading apologists for the Communist line made a concerted attempt to resist the new change in Y. C. L. line and to force the A. S. U. to take a stand against the Russian invasion of Finland at the organization's convention, in Madison, Dec. 26 to 30.

Lash who will be remembered as the leader of the machine which forced the present leaders of the Youth Committee Against War out of the A. S. U. at its Vassar convention, found himself the victim of his own machine. Realizing that there was no hope of defeating the Communists at the convention, Lash fought for a national referendum on the Finnish question, but even this proposal was overwhelmingly defeated.

Most telling of all, however, was the election of new officers. None of the present rebellious officers were re-elected, and they were replaced by members who were more agreeable to the new line.

The papers print news from all sides, give more attention than formerly to Russia, are very considerate of Turkey and rather friendly toward Italy. Yugoslavia is not sticking its neck out.

It's The Poor Who Pay

The rich have little cause to complain about excessive taxation. During 1938 the consumers—that is, the masses of the people—paid 63.1 per cent of all American taxes.

"GONE—!"

THE IMMIGRANT PROBLEM

Summary of a Lecture by Louis Adamic

(Editor's Note: — The following is the gist of a lecture which Louis Adamic, author of "My America," "The Native's Return," "Grandsons," and other books, has been delivering during the past few months under various titles all over the United States—before public forums, teachers and social workers' conventions, university and college audiences, women's clubs, and special groups. It is printed here with Mr. Adamic's consent.)

Eighty-five years ago, Walt Whitman said of the U. S.: "This is not a nation but a teeming nation of nations. The U. S. has been that from the start. It was recognized as such by the Founding Fathers. John Adams, Benjamin Franklin, and Thomas Jefferson, who were a committee created for the purpose, recommended to Congress that the new national emblem of the U. S. should contain, besides the emblem of the Original Thirteen States, also the national emblems of England, Scotland, Ireland, France, Germany, and Holland, as representing 'the countries from which these States have been peopled.'" This always has been a country of many strains.

There is no doubt, however, that once upon a time, early in its career, the U. S. was a much simpler place in its human makeup than it is today. Even, say, 100 years ago the people of this country were preponderantly derived from Britain: Anglo-Saxons, who were mostly Protestants. There were few Catholics and few Jews. There were, to be sure, great numbers of Negroes, but they were nearly all in the South, and slavery created the illusion that they were outside the processes of American culture.

As the dominant element, the Anglo-Saxons began to create a cultural pattern for the country. The threads being woven into this pattern were the English heritage, the English language, the Colonial experience, the Revolution and its ideas, the sense of the frontier, and, to no slight extent, the attitude to life called Puritanism.

It is further reported that Jaraj Bjankini, general manager of the Courier, the first Yugoslav news agency established in America, with offices in Chicago, and Minister Fojah in Washington have been frantically at work to reestablish contact. The Agency Avala on the other hand is broadcasting daily the news with an understanding that it is received in America. The only explanation that can be given is that stronger propaganda stations with sinister motives are drowning and infringing on the wave rights of the Beograd station.

POLICY OF CAUTION

The Yugoslav Press has been cautious ever since Munich. There is no drastic change; courtesy toward all; open hostility toward none.

The papers print news from all sides, give more attention than formerly to Russia, are very considerate of Turkey and rather friendly toward Italy. Yugoslavia is not sticking its neck out.

Then the Machine roared its way onto the national scene, bringing on the Industrial Revolution and the passion to develop the country in a hurry and to get rich quick; and came, too, the Civil War; and there began the New Immigration.

In the last 100 years 38,000,000 immigrants came over; 24,000,000 in the last 50 years. And the majority of them were non-Anglo-Saxons and non-Protestants, and were not very closely attached to the attitude to life called Puritanism.

Some of these new people came, of course, in a spirit of adventure or with chiefly materialistic motives, or because they were lured over by American industrialists. Most of them, however, were escaping from oppression, terrorism, even massacres; from army service and militarism generally; from life in ghettos and from economic or personal frustration or fear of frustration. It was as if they came in response to the lines struck—in 1886—on the pedestal of the Statue of Liberty:

Give me your tired, your poor, Your huddled masses yearning to breathe free, The wretched refuse of your teeming shore, Send these, the homeless, tempest-tost to me: I lift my lamp beside the golden door.

To most of them, as it had been to the earliest immigrants, the Pilgrims, America was a refuge, a chance for a better life. They came and spilled themselves over America, 38,000,000 of them, all of a sudden, in what was a mere moment in history; representing over 50 different na-

tional backgrounds, speaking as many languages and several hundred dialects, owing allegiance to over two score rulers and governments, and adhering to about a dozen different religions.

Most of these new people went into the cities, to work in factories and mills, in small shops and stockyards, on the new bridges, roads, and skyscrapers; or into the small mining towns and camps. But many, too, went on the land as pioneers. Or they went into fishing along the various coasts of America and on the Great Lakes; or to the woods as timber workers. And everybody worked and built and dug and grubbed and carried burdens, and as America stands today, there is hardly a building here, hardly a bridge or mile of railway or highway, hardly a vehicle, hardly anything that is not, in part, a result of immigrant labor.

This is one of the greatest stories under the sun, the story of the coming and the meeting of all these peoples, in so brief a period, on this vast and beautiful continent. It is, as yet, a story little known and perhaps never to be written fully. Personally, I am trying to get at it, just now, in a project which I began early in 1939. It is a study of the various and complex developments in our American life which revolve around, or issue from, this fact of the 38,000,000 immigrants coming here in the last 100 years. It will eventually result in a book, or a series of books.

I undertook this job because the New Immigration seems to me one of the most important of the more neglected facts in American history; important from the viewpoint of our future in the U. S.

So far I have sent out about 150,000 copies of what I call my broadsheet (some of you may have seen it) — a questionnaire in which I ask for information on the subject and I have received thousands of replies, letters of from a few lines to more than a hundred pages, and masses of other material, clippings and scrapbooks, manuscripts and obscure books and pamphlets. This material came to me, and is still coming, from all manner of people, old-stock Americans and immigrants and their children, from men and women in all walks of life, from about 1,500 cities and towns all over the country. Also, during 1939 I have traveled thousands of miles, talking with people individually, in twos and threes and in small groups. All through this work now in process I am getting a sort of close-up of America. The variety of the place! And the possibilities here, good and bad, because of this variety!

Most of us, old-stock and new—, are not aware of the human resources we have here, and of the opportunity before us to create a great culture on this continent; a culture which could approach being universal or pan-human and more satisfying to the human make-up than any culture that has yet appeared under the sun.

After the Revolution, which had occurred in part because England did not permit free immigration into the Colonies, new people were coming over right along; but for a good while they were chiefly Anglo-Saxons with some Germans and Hollanders — Protestants nearly all of them.

We have no immigration figures prior to 1820. In that year about 8,000 immigrants entered; in 1830 the number was 23,000; in 1840 approximately 84,000 came in. There were many Catholic Irish among the immigrants during these decades, but most of them still were Anglo-Saxons and Protestants of the German and Dutch strains.

The whites number about 115,000,000. Slightly over half of them are Anglo-Saxons, or think they are, or pass as such, partly, largely, or wholly. They are Protestants or of Protestant background. There are about 20,000,000 other people here who are not Anglo-Saxons but are Protestants, or of Protestant background. About 10,000,000 are Irish Catholic, or of that background; between 15 and 20 millions of the German, about 5,000,000 of the Italian, about 4,000,000 of the Scandinavian, about 2,000,000 of the French, and between 8 and 10 millions of the various Slavic backgrounds. One million each will cover those of the Finnish, Lithuanian, and Greek background. Also, we have several hundred thousand Orientals, and there are not inconsiderable Mexican and Filipino elements. And we have over 4,000,000 Jews, about 22,000,000 Catholics, and 5 or 6 million people of the Eastern Orthodox faiths. These are estimates, but I believe fairly close.

(To be continued.)

GREATER SECURITY FOR AGED WORKERS AND DEPENDENTS

Arthur J. Altmeyer, Chairman

Social Security Board, Federal Security Agency

The Social Security Act, amended by Congress a few months ago, now has new meaning for the millions of wage-earning men and women who have old-age insurance accounts with the Government. Not only is the wage earner himself insured, but his family too is now protected. Moreover, benefit payments will begin this month, 2 years earlier than originally provided.

Hundreds of thousands of homes and families will feel the effect of these changes during the coming year. Workers already 65 or over, and others as they reach that age and qualify under the new provisions, may retire at once and claim the monthly benefit payments which will keep coming as long as they live. Their wives when 65 will also receive benefits, as will their young children. Widows and orphans and dependent parents of deceased insured workers are also given protection by the law. Thus the old-age insurance system has now become a system of "old-age and survivors insurance."

The law has been extended to cover the crews of American ships and employees of banks—which means nearly half a million workers and workers' families who were not included before. It makes especially generous provision for the elderly workers who have not had time to build up credits for much of an old-age income and to those whose wages are small and whose credits therefore could not amount to much.

These more liberal benefits were made possible by changing the method of computing benefits and by limiting the amount for the worker who has no dependents, in order to provide more for workers with families. It is still true, however, that every insured worker, single or married, will receive more in protection than he could buy anywhere with the social security taxes he pays.

The taxes will not increase in 1940 as the original law provided. Workers will continue to contribute 1 percent of their wages, and employers will also pay into the fund an equal amount. The Old-Age Reserve Account is changed to the "Federal Old-Age and Survivors Insurance Trust Fund." Old-age insurance benefits will be paid out of this fund, which is managed by a Board of Trustees. The trustees are the Secretary of the Treasury, the Secretary of Labor, and the Chairman of the Social Security Board.

The Workers Now 65 Or Over

Of the millions of account holders on the books of the Social Security Board, thousands were unable to qualify for monthly benefits under the original act because they reached the age of 65 before the time when such payments were scheduled to begin. All they could receive was a single lump-sum payment which usually amounted to something less than a hundred dollars. This was because the original law did not allow credits for wages earned after 65. Nor did it cover workers who were 65 before the law went into effect.

The recently passed amendments have changed these requirements. Now we are able to say to those workers "Even though you are past 65 the new law gives you a chance to

qualify for a check every month. Wages received after age 65 are counted now, and if at 65 you had enough credits on your social security account to be entitled to the benefits now provided in the law, your payments can begin in January. If you had not enough credits at 65, you may have earned enough by now. Or you may yet earn enough to be able to claim benefits later on. Besides this, your wife at 65 may also draw payments equal to one-half of yours."

The amount of benefit will depend, as it did before, upon the amount of the worker's wages — now figured, however, on his average monthly pay instead of on the total wages credited to his social security account. For example, a man who will be 65 on January 1, 1940, if he has been earning an average of \$50 a month since the law went into effect, will be entitled to a benefit of \$20.60 a month from the time he stops work, at 65 or later, for the rest of his life. His wife if or when she is 65, will receive half as much, making a total of \$30.90 for the two. If he earned an average of \$100 a month, his benefits would be approximately \$42; his wife's at 65 would be nearly \$33. Together they would have about \$75 a month.

The Younger Worker

For younger workers the new law provides protection for the family in case the breadwinner dies. Suppose a man dies when he is 35 years old, after working 10 years on a job covered by the law. If his average monthly pay was \$100 a month, the wage credits in his social security account would yield his widow slightly less than \$21 a month or three-fourths of his earned benefit. A child's benefit would be \$13.75 per month, and if there were two children a little over \$48 a month. The payments to the widow would stop when the children are old enough to take care of her. But when she is 65, if she has not married again, her widow's benefit of nearly \$21 a month would be payable for the rest of her life.

Receipt For Taxes Paid

Important to all social security account holders is the amendment to the Social Security Act which now requires employers to furnish to the workers regular receipts for the social security tax taken out of their pay. The employer must now furnish such a receipt once a year and may do so often. He must always furnish it when a worker leaves his job. These tax receipts obtained from employer will give the worker an additional check on his earnings, on the tax he paid, and on his account established with the Social Security Fund.

The Next Step

The Social Security Act and the amendments of 1939 carry us far along the way toward a broader and fuller program of social insurance which is our goal. We have still to extend old-age and unemployment insurance to all workers, especially to the millions who work in agricultural and domestic service. We must provide insurance against loss of work through illness or disability and we must somehow make available to all our people at a cost they can pay the medical care they need.

Mexico imports more than \$10,000,000 worth of chemicals and allied products annually, slightly more than one half of last year's imports coming from the United States.

A molded rubber collar to be placed over the end of an electric light socket to prevent the entrance of dust and metal particles to cause short circuits has been invented.

"When I hear the word 'culture' mentioned I reach for my gun," a prominent Nazi in Germany has been heard to say.

Joseph Macus Dead

CHICAGO.—Previous to the last year or so, when his health began to fail him, a common sight at any and every one of our social affairs, selling tickets at the door or working at some other post, was friendly, smiling, good-natured comrade, Joseph Macus. Always on hand and forever willing to help, that was Joe in our movement.

About a year ago he first began to complain of the heart trouble of which he died last week.

He will be sadly missed by every comrade and friend who knew him.

Finn Young Socialists Appeal For Aid

The Young People's Socialist League, youth section of the Socialist Party has released the text of an appeal it received from the Socialist youth organization of Finland. Explaining that the Soviet Union had broken the peace, the Finnish organization continues: "We are convinced that the working class throughout the world will see the justice of our course, and act accordingly. Comrades, class brothers, help us with all your means to hold out until we have obtained a just peace."

The statement asserts that "The Finnish working class and its youth are today fighting to preserve a democratic social order and for the freedom of our country, its people and its working class."

LABOR BOARD AGAIN WINS IN HIGH COURT

In three unanimous opinions the United States Supreme court ruled that Federal Circuit Courts of Appeal in which persons aggrieved by "final orders" of the National Labor Relations Board have a right to appeal, did not have the power to intervene in or set aside any acts of the board preliminary to such final orders.

CIO unions were the beneficiaries of two of the decisions.

The most important decision was that upholding dismissal by the Circuit Court of Appeals for the District of Columbia of a petition by the AFL to have set aside the Labor Board's designation of a CIO union as the bargaining representative of about 13,000 longshoremen employed up and down the Pacific coast.

The Labor Board's "box score" of Supreme Court decisions now stands as follows:

Of the 22 final decisions, the Board has won 18, lost two and partially won two.

Cause for Rejoicing

There were only three lynchings in the United States last year. That's the best showing since someone began compiling records 58 years ago. Some idea of how far we have gone along the right road may be gained from the fact that in the early 1890's we had 231 lynchings in one year.

A California man has invented a system for printing dance steps in the form of sheet music for instruction purposes, one staff for the right foot and another for the left.

Television images as large as 15 by 20 feet with accompanying sounds are being shown on a screen in a New York theatre in experiments with a system of English invention.

A Pennsylvania man has invented a device to speed hand knitting that is worn on the index finger of one hand to loop yarns over the end of a needle without waste of arm motion.

A tug boat built for operation in the vicinity of Chicago has a pilot house mounted on a rotary hydraulic elevator so that it can be lowered when the boat passes under bridges.

Books by Louis Adamic

Enlarge the scope of your knowledge; broaden your outlook upon life—READ

- Cradle of Life \$2.50
Dynamite 2.00
Grandsons 2.50
My America 3.75

Order NOW from

PROLETAREC

2301 So. Lawndale Avenue Chicago, Illinois.